

**Joguerekoa juiz kuery opena
jave guare oĩa**
**Joguerekoa juiz kuery opena
jave guare oĩa**

Josué omano ma ramo Israel kuery “Oeja rivepa guamoĩ kuery Ruete Senhor Egito yvy gui oguenoẽmba va'ekue ri. Ha'e vy ovapa nguete kuery mboae re, ha'e kuerya katy rai'i rupi ikuai va'e kuery ruete re. ... Ha'e nunga rupi Israel kuery rovai Senhor poxya hendy vy omboaxa mba'emo pe'apaarã kuery po py. Ha'e rã oipe'apa ha'e kuery oguereko va'ekue. Hovaigua kuery ha'e katy'i rupi ikuai va'e kuery po py ae omboaxa ramo ojejopy uka ngovaigua kuery pe. ... Ha'e gui Senhor omoĩ joguerekoarã kuery, mba'emo pe'apaa kuery po gui oepy aguã. ... Joguerekoarã omoĩ va'ekue reve Senhor oiko vy oepypa hovaigua kuery po gui, joguerekoa oikoa pukukue re. Mba'eta ha'e kuery moingo axya ha'e imbojexavai reia kuery káuxa ipoaẽ okuapy. Ha'e nunga Senhor oendu vy omboaxy. Ha'e rami teĩ joguerekoa omano ma rire ha'ekue rami ae ju 'rã ikuai” (2.12a, 14, 16, 18-19a).

Ha'e javi vy treze joguerekoarã Nhanderuede omoĩ raka'e. Ha'e kuery va'e regua ma Gideão ha'e Sansão. Ha'e rami teĩ heta va'e kuery ha'eve'ÿa rami anho ikuai. Opa py aipoe'i: “Ha'e va'e jave ma ndoikoi huvixave Israel kuery re opena va'erã. Ha'e ramo peteĩ-teĩ ikuai 'rã ha'e kuery ae oipotaa

rami rive” (21.25).

Kova'e kuaxia py ijayvua rami vy Nhanderuetepagua kuery ixupe ete ri ikuai vy ikuai porã 'rã. Ha'e rã ndojerovia rei ramo ha'e kuery pe nda'evei 'rã. Jajevavy rei teĩ Nhanderuetepajapukai ramo nhandeperdoa 'rãe tema.

Cananeu kuery re Judá kuery ipo'akaague

¹ Josué omano rire Israel kuery oporandu okuapy SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Ore kuery va'e regua mava'e nda'u ha'e ranhe oo 'rã cananeu kuery ikuaia py, ha'e kuery rovai opu'ã aguã?

² SENHOR ombovai:

— Judá kuery ma oo 'rã. Mba'eta ha'e kuery po py ma amboaxa ma yvy — he'i.

³ Ha'e ramo Judá kuery aipoe'i guyvy kuery Simeão regua pe:

— Jaa ke orerupive jajopy aguã oreyvyrã xorte rupi ome'ẽ mbyre. Nhapu'ã 'rã cananeu kuery rovai. Ha'e va'e rire ore kuery ju 'rã penderupive roo, pendeyvyrã xorte rupi ome'ẽ mbyre py — he'i ramo ha'e kuery rupive Simeão kuery oo avi.

⁴ Judá kuery oje'oi rã ipo py SENHOR omboaxa cananeu ha'e ferezeu kuery. Ha'e ramo Bezeque py ojukapa ha'e kuery va'e regua dez mil avakue.

⁵ Bezeque py ma ha'e kuery Adoni-Bezeque ojou vy hexe opu'ã okuapy. Ha'e vy ojuka cananeu ha'e ferezeu kuery.

⁶ Ha'e rã Adoni-Bezeque ma ojava ovy teĩ hakykue oje'oi vy oupity vy ojaya ikuã guaxu jovaive ha'e ipyxã guaxu voi.

⁷ Ha'e ramo Adoni-Bezeque aipoe'i:

— Setenta huvixave ikuai ha'e va'e kuery kuã guaxu ha'e ipyxã guaxu ojayapaa reve omono'õ okuapy va'ekue tembi'u kure'i xe-mesa guy py. Ha'e gui joe xee ajapoague rami ae Nhanderuete xembopaga avi — he'i.

Ha'e rire Jerusalém py ogueraa ramo omano ha'e py.

⁸ Judá kuery ma Jerusalém rovai ju opu'ã vy ipo'akapa. Ha'e vy ojukapa kyxe py, ha'e tetã re omboja tata.

⁹ Ha'e va'e rire Judá kuery oje'oi ju opu'ã aguã cananeu kuery yvyty áry rupi ikuai va'e re, Neguebe rupi ha'e yvy'ã guy rupi ikuai va'e re.

¹⁰ Ha'e gui cananeu kuery Hebrom py ikuai va'e rovai ju Judá kuery oje'oi. Ha'e va'e rery ypy ma Quiriate-Arba. Ha'e vy Judá kuery ojuka Sesai, Aimã ha'e Talmái.

Josué 15.14-19

¹¹ Ha'e va'e gui ma Debir tetã py ikuai va'e rovai opu'ã aguã ju oje'oi. Ymave ma Debir rery ma Quiriate-Sefer.

¹² Calebe aipoe'i:

— Amongue va'e rei Quiriate-Sefer oitypa vy ipo'aka va'ekue pe ma ame'ẽ 'rã xerajy Acsa ta'yxyrã — he'i.

¹³ Ha'e gui Calebe ryvy Quenaz ra'y Otniel va'e ae ipo'aka tetã re. Ha'e ramo ixupe Calebe ome'ẽ guajy Acsa ta'yxyrã.

¹⁴ Ha'e va'e ma omea py oo vy aipoe'i:

— Tereo xeru pe ejerure peteĩ henda yvy re — he'i. Ha'e gui kunha va'e ae mburika'i áry gui oguejy ramo Calebe oporandu ixupe:

— Mba'e tu reipota?

¹⁵ Ombovai:

— Eme'ẽ rive xeivy peteĩ mba'e. Yvy pirua rive ma xeivy reme'ẽ va'ekue ri yvu avi eme'ẽ xeivy — he'i ramo ixupe Calebe ome'ẽ yvy'ã re ha'e yvy'ã guy rupi yvu ikuai va'e.

Amboae rupi ipo'akaague

¹⁶ Judá kuery reve Moisés ratyu queneu va'e ra'y kuery oguata avi oje'oivy. Tetã pindoty va'e gui oje'oi Judá regua tekoa e'ỹa peve, Arade rexei kuaray puku-a katy.* Ha'e py oje'oi vy ikuai ha'e pygua kuery reve.

¹⁷ Ha'e gui Judá kuery guyvy kuery Simeão regua reve oje'oi vy ojukapa cananeu kuery Zefate py ikuai va'ekue, omomba ete. Ha'e nunga rupi ha'e va'e omboerya ju Horma.†

¹⁸ Judá kuery ojopypa avi Gaza, Asquelom ha'e E Crom, ha'e katy'i rupi yvy ikuai va'e ha'e javi reve.

¹⁹ Judá kuery reve SENHOR oiko ramo oipe'apa vyty rupi ikuai va'ekue. Ha'e rã yvyugua re ikuai va'e ma ndoipe'a kuaai, karóxa ferro guigua ha'e kuery oguereko ramo.

²⁰ Ha'e gui Moisés ijayvuague rami vy Calebe pe omboaxaa Hebrom tetã. Ha'e ramo ha'e gui Calebe oipe'apa Enaque ra'y kuery mboapy ikuai va'ekue.

²¹ Ha'e rã Benjamim kuery ma ndoipe'a reguai jebuseu kuery Jerusalém py ikuai va'e. Ha'e rami 'rãgue py Benjamim kuery reve jebuseu kuery ikuai Jerusalém py ae, aỹ peve.

* **1:16** Tetã pindoty ma Jericó ae (Deuteronomio 34.3, 2 Crônicas 28.15). † **1:17** Tery Horma ma “Ombovaipaague” 'ea.

22 José ramymino kuery voi oje'oi Betel tetã rovai opu'ã aguã. Ha'e ramo ha'e kuery reve SENHOR oiko.

23 Ha'e rami vy Betel re ha'e kuery omondouka avakue oikuaa pota nhemi aguã. Ha'e va'e tetã omboery ypyague ma Luz.

24 Oikuaa pota va'e kuery oexa okuapy peteĩ ava tetã gui oẽ ouvvy rã. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Exa uka na orevy tetã katy oikeaty. Ha'e rami rã romboaxy 'rã — he'i.

25 Ha'e gui tetã katy oikeaty ha'e oexa uka ramo ha'e kuery ojukapa tetã pygua kuery kyxe py. Ha'e rã ha'e va'e ava hoo pygua kuery reve ma ndojukai.

26 Ha'e ramo heteu kuery yvy re ju ava va'e oo vy peteĩ tetã ojapo ha'e py, ha'e omboery Luz. Ha'e va'e ma hery oime aỹ peve.†

Yvy Israel kuery ndojopypai teri va'ekue re ijayvuague

27 Ha'e gui Manassés kuery ma ndoipe'ai Bete-Seã pygua kuery, neĩ Taanaque, Dor, Ìbleão, neĩ Megido pygua kuery, neĩ ha'e katy'i rupi tekoa ikuai va'e pygua kuery, mba'eta cananeu kuery oĩ atãve okuapy oyvy re ae ikuai aguã.

28 Israel kuery imbaraeteve ma vy omomba'eapo nhea'ã cananeu kuery. Ha'e rami teĩ ndoipe'apai.

29 Efraim kuery ma ndoipe'ai cananeu kuery Gezer py ikuai va'e. Ha'e ramo ha'e kuery reve ikuaive tema Gezer py ae.

30 Zebulom kuery ma ndoipe'ai avi Quitrom neĩ Naalol py ikuai va'e. Ha'e ramo cananeu kuery

† 1:26 Tery Luz ma “Amêndoa'y” 'ea ha'e kuery ayvu py.

ikuaive tema ha'e kuery reve, omba'eapo nhea'ã aguã rami ikuai.

³¹ Aser kuery ma ndoipe'ai Aco py ikuai va'e, neĩ Sidom, Alabe, Aczibe, Helba, Afeca, neĩ Reobe pygua kuery voi.

³² Ha'e rami rire Aser kuery ma cananeu kuery mbyte rupi ae ikuai ha'e va'e yvy re, ndoipe'apai rire.

³³ Naftali kuery ma ndoipe'ai Bete-Semes pygua kuery, neĩ Bete-Anate pygua kuery voi. Ha'e rami vy cananeu kuery mbyte rupi ikuaive tema ha'e va'e yvy re. Ha'e rã Bete-Semes ha'e Bete-Anate pygua kuery ma omomba'eapo nhea'ã.

³⁴ Ha'e gui amorreu kuery ojapo Dã kuery yvy'ã rupi anho ikuai aguã rami, yvy'ã guy katy oguejy e'ý aguã.

³⁵ Ha'e rami ae avi amorreu kuery onhea'ã okuapy Heres yvyty re ikuai aguã, Aijalom ha'e Saalabim re. Ha'e rami teĩ José ramymino kuery ipo'aka nho vy omomba'eapo nhea'ã.

³⁶ Amorreu kuery ikuaia apy ma Acrabim ha'e Sela guive oo oiny yvy'ã katy.

2

Israel kuery pe Nhanderuite ijayvu atãague

¹ Ha'e gui SENHOR-a guigua anjo ma Gilgal gui oẽ vy oo Boquim tetã py. Ha'e vy aipoe'i:

— Ajapo raka'e Egito gui peẽmba aguã rami, ha'e rogueru yvy aura reve peneramoĩ kuery pe ame'ẽ aguã re ju. Xee aipoa'e va'ekue: “Nambovaipai 'rã xereve guarã peẽ kuery reve ajapo va'ekue.

² Ha'e rã peẽ ma nda'evei kova'e yvy regua kuery reve pejapo aguã peteĩ rami pendekuai aguã. Ha'e

rami 'rãgue py peitypa 'rã ha'e kuery altar ikuai va'e", ha'e va'ekue ri peẽ naxenhe'ẽ rendui. Mba'e re tu ha'e rami pejapo?

³ Ha'e nunga rupi xee aipoa'e avi: “Xee ma ndaipe'ai 'rã ha'e kuery penerenonde gui. Ha'e rami 'rãgue py penderovaigua riae 'rã ikuai, ha'e tuuete ramigua ikuai va'e voi nhuã penembo'aarã 'rã ikuai”, ha'e va'ekue — he'i.

⁴ SENHOR-a guigua anjo ha'e rami Israel kuery ha'e javi pe ijayvu ramo ha'e kuery onhendu atã vy ojae'o okuapy.

⁵ Ha'e nunga rupi ha'e va'e henda omboery Boquim.* Ha'e gui ha'e py mba'emo ome'ẽ okuapy SENHOR pe.

Josué 24.29-31

⁶ Josué heta va'e kuery omondoukapa rã Israel kuery peteĩ-teĩ regua oje'oi oyvyrã ojopy aguã katy.

⁷ Josué oikoa pukukue re ma SENHOR pe anho heta va'e kuery ikuai, ha'e gui Josué ndoikovei ma rire nhomongeta va'ety kuery ikuaiia pukukue re ju. Ha'e va'e kuery ma Israel kuery pe SENHOR mba'emo porã tuvixa va'e ojapo rã oexapa va'ekue.

⁸ Ha'e gui ma Num ra'y Josué SENHOR rembiguai va'e omano, cento e dez ma'etỹ ma oguerekoa py.

⁹ Ha'e ramo onhono porãa ijyvy apy re ae, Timnate-Heres py, Efraim kuery yvy re yvyty oĩ va'e re, Gaás yvyty regua kuaray ijapu'a'ia katy.

¹⁰ Ha'e va'e javegua kuery ha'e javi avi omano rã ogueraa tuu kuerya py. Ha'e va'e kuery rire ma

* 2:5 Tery Boquim ma “Ojae'oa” 'ea.

ta'y ha'e tajy kuery ju ikuai SENHOR oikuaa e'ỹ va'e, neĩ Israel kuery pe mba'emo porã ojapo va'ekue voi ndoikuaai okuapy.

¹¹ Ha'e rami vy SENHOR renonde Israel kuery ojapo okuapy ha'eve'ỹ va'e, Baal ra'angaa ikuai va'e re rive ikuai vy.

¹² Oeja rivepa guamoĩ kuery Ruete SENHOR Egito yvy gui oguenoẽmba va'ekue ri. Ha'e vy ovapa nguete kuery mboae re, ha'e kuerya katy rai'i rupi ikuai va'e kuery ruete re. Ha'e nunga rive ha'e kuery omboete vy ombopoxy SENHOR,

¹³ SENHOR gui ojepe'apa vy Baal ha'e Astarote pe rive ikuaia py.

¹⁴ Ha'e nunga rupi Israel kuery rovai SENHOR poxya hendy vy omboaxa mba'emo pe'apaarã kuery po py. Ha'e rã oipe'apa ha'e kuery oguereko va'ekue. Hovaigua kuery ha'e katy'i rupi ikuai va'e kuery po py ae omboaxa ramo ojejopy uka ngovaigua kuery pe.

¹⁵ Ha'e kuery rovai tema SENHOR po oĩ oje'oiã rupi rei. Ha'e kuery re ma mba'emo vai anho SENHOR ombou, oura reve ijayvuague rami vy. Ha'e rami rã ojexavai ete okuapy.

¹⁶ Ha'e gui SENHOR omoĩ joguerekoarã kuery, mba'emo pe'apaa kuery po gui oepy aguã.

¹⁷ Ha'e rami teĩ nonhe'ẽ rendui avi okuapy joguerekoa kuery. Ha'e vy ovapa okuapy amboae ramigua tuete kuery re, ha'e vy omboete okuapy. Ojepe'a pojava guamoĩ kuery SENHOR onhe'ẽ rendua rupi oje'oiague gui. Ha'e vy nda'ikuaivei guamoĩ kuery ikuaiaigue rami.

¹⁸ Joguerekoarã omoĩ va'ekue reve SENHOR oiko vy oepypa hovaigua kuery po gui, joguerekoa oikoa

pukukue re. Mba'eta ha'e kuery moingo axya ha'e imbojexavai reia kuery káuxa ipoaẽ okuapy. Ha'e nunga SENHOR oendu vy omboaxy.

¹⁹ Ha'e rami teĩ joguerekoa omano ma rire ha'ekue rami ae ju 'rã ikuai. Ha'e vy guamoĩ kuery ikua-iague gui nda'eveive ete ju okuapy, amboae regua tuuete re ovapa, ha'e nunga pe rive ikuai ha'e omboete okuapy. Peteĩ henda py voi ndojepe'ai teko vai ojapo okuapya gui, neĩ ha'eve'ỹa rami rei ikuaia gui.

²⁰ Ha'e nunga rupi Israel kuery rovai SENHOR poxya hendy. Ha'e vy aipoe'i:

— Kova'e kuery nda'ikuai ae tamoĩ kuery pe xereve guarã ajapo va'ekue rupi, naxenhe'ẽ rendui guive.

²¹ Ha'e ramo ha'e kuery renonde gui xee voi ndaípe'avei 'rã amboae regua kuery, Josué omano vy oeja rive va'ekue rembyre.

²² Ha'e rami 'rãgue py ha'e va'e regua aeja 'rã Israel kuery aeko a'ã aguã, aikuaa aguã SENHOR guigua tape rupi tamoĩ kuery ikuaíague rami ikuai 'rãa, tyrã pa anya — he'i.

²³ Ha'e rami vy ha'e kuery mbyte py SENHOR oeja amboae regua kuery, ndoípe'a voi, neĩ nomboaxapai guive Josué po py.

3

Israel kuery mbyte amboae rami rei onhembo'ea rupi ikuai va'e re ijayvuague

¹ Pova'e regua kuery ma SENHOR oeja va'ekue Israel kuery oa'anga aguã, mba'eta Israel kuery

pavẽ e'ỹ oikuaa Canaã yvy re joe opu'ãa katy oo aguã.

² Ha'e rami ojapo Israel kuery joe opu'ã aguã oikuaa e'ỹ teri va'ekue-'ekue ombo'e vy.

³ Ijyvy re oeja va'ekue ma peteĩ nhiruĩ filisteu regua yvatekueve va'e, ha'e cananeu kuery ha'e javi, Sidom tetã pygua ha'e heveu kuery Líbano yvy'ã re ikuai va'e, Baal-Hermom yvy'ã guive Hamate katy oikea peve.

⁴ Ha'e va'e kuery opyta SENHOR oeko a'ã aguã Israel kuery, oikuaa aguã ha'e kuery ojapyxaka 'rã paa tamoi kuery pe Moisés rupi ojapo uka va'ekue re.

⁵ Ha'e ramo Israel kuery ma heteu kuery mbyte rupi, amorreu, ferezeu, heveu ha'e jebuseu kuery mbyte rupi ikuai vy

⁶ gua'yxyrã ogueraa ha'e va'e regua rajy kuery, ha'e guajy kuery omomenda ha'e va'e regua ra'y kuery re. Ha'e kuery ruete kuery omboete avi okuapy.

Cusã-Risataim po gui Otniel Israel kuery oepyague

⁷ SENHOR renonde rupi Israel kuery ha'eve'ỹa rami ikuai, hexaraipa SENHOR nguete gui. Ha'e vy omboete okuapy Baal ra'angaa ikuai va'e ha'e yvyra aygue gui ta'angaarã omopu'ã mbyre.

⁸ Ha'e ramo ha'e kuery rovai SENHOR poxya hendy vy omboaxapa Mesopotâmia pygua huvixa Cusã-Risataim po py. Ha'e ramo oito ma'etỹ re Cusã-Risataim rembiguai ikuai.

⁹ Ha'e gui SENHOR pe Israel kuery ojapukai okuapy ramo hepyarã ombou Calebe ryvy Quenaz ra'y Otniel. Ha'e ramo oepy.

¹⁰ Ha'e va'e re SENHOR guigua Nhe'ẽ ou ramo oikuaa pota Israel kuery re. Joe opu'ã aguã katy ha'e oo ramo ipo py SENHOR omboaxa Mesopotâmia pygua huvixa Cusã-Risataim. Ha'e ramo Otniel ipo'aka hexe.

¹¹ Ha'e rami rire quarenta ma'etỹ re opytu'upaa vvy re. Ha'e gui ma Quenaz ra'y Otniel omano.

Eglom rembiguai ranhe ha'e kuery ikuaiague

¹² Peteĩgue ju Israel kuery ha'eve'ỹa ramigua ikuai SENHOR renonde. Ha'e ramo Israel kuery re SENHOR ombopo'aka Moabe pygua huvixa Eglom, henonde ha'eve'ỹa rami ikuai rire.

¹³ Ha'e va'e ma ojea py omboaty Amom ha'e Amaleque kuery. Ha'e kuery reve oje'oi vvy ojuka Israel kuery regua. Tetã pindoty va'e re avi ipo'aka.

¹⁴ Dezoito ma'etỹ re Israel kuery ikuai Moabe pygua huvixa Eglom va'e rembiguai.

Eúde joepy jevyague

¹⁵ Ha'e gui SENHOR pe Israel kuery ojavukai okuapy ramo hepyarã ombou peteĩ ava ijaxu va'e, Benjamim regua Gera ra'y Eúde. Ha'e va'e po rupi Israel kuery omondouka peráta Moabe pygua kuery ruvixa Eglom pe omboaxa va'erã.

¹⁶ Ha'e rã Eúde ma peteĩ kyxe haimbe jovai va'e ojapo, ijyva ku'a peve ipuku-a va'e. Ha'e va'e ma oku'a oiporu kuaa re omoĩ, oao guy rupi.

¹⁷ Ogueraa avi peráta Moabe pygua kuery ruvixa Eglom pe ome'ẽ va'erã. Eglom ma ava guaxu rei.

¹⁸ Peráta ogueru va'ekue ome'ẽ rire ma omondoukapa ju avakue ngupivegua, ha'e kuery reve oẽ avi ranhe.

¹⁹ Ha'e gui Gilgal py ta'angaa ikuaia peve ooague gui ojevvy ju. Ha'e vy aipoe'i huvixa pe:

— Xeruvixa, xee areko peteĩ ayvu xee ae'i aikuaa va'e ndevy guarã.

Huvixa ombovai vy

— Ekyrirĩ ranhe — he'i vy guenonde gui omondoukapa ijyvýry ikuai va'ekue.

²⁰ Yro'yxãvea'i jave ramo huvixa oguapy oiny peteĩ opy ja'o'i py. Oĩa py Eúde oike vy aipoe'i:

— Areko peteĩ ayvu Nhanderujete guigua ndevy amombe'u va'erã — he'i ramo Eglom opu'ã tenda oĩa gui.

²¹ Ha'e ramo Eúde oaxua regua okuave'ẽ vy oekyi kyxe oyke oiporu kuaa regua gui, ha'e oipyxo hye py.

²² Haimbea reve hi'y voi oike, ha'e hye gui kyxe ndoekyi ramo ikyra onhembotypa hi'áry. Ha'e gui Eúde ma okẽ'i oĩ va'e rupi oẽ vy

²³ oaxa ovy oikeaty rupi, okẽ ombotypa vy ojoko rire.

²⁴ Ha'e oo ma rire ou huvixa rembiguai kuery. Ha'e kuery oma'ẽ rã opy yro'yxãvea'i rokẽ ojokoa ra'e imoiny. Ha'e ramo “Opy yro'yxãvea'i py po opytu'u oiny” he'i ranhe.

²⁵ Ha'e gui noarõxevei ma okuapy vy opy katygua okẽ ndoipe'a reguai vy ipe'aa ogueru vy oipe'a. Ha'e gui oexa rã huvixa re'õgue ipukupa oupy yvy rupi.

²⁶ Ha'e kuery ikuai area ja Eúde oo jepe. Ta'angaa ojapo pyre ikuaia rupi oaxa vy Seirá katy oo.

²⁷ Ha'e py ovaẽ vy omonhe'ẽ mimby guaxu Efraim regua vvyty reia rupi. Ha'e rã Israel kuery oguejy oje'oivy hupive, tenonde ha'e oo ramo.

28 Ha'e kuery pe aipoe'i:

— Jaa ke xerupive, mba'eta pendepo py SENHOR omboaxa ma penderovaigua kuery Moabe pygua — he'i.

Ha'e ramo hakykue oje'oi vy ojoko Jordão yakã oaxaaty, Moabe pygua kuery oaxa e'ỹ aguã. Ha'e kuery va'e regua neĩ peteĩve nomboaxai.

29 Ha'e va'e jave py ojuka dez mil avakue Moabe pygua kuery regua, imbaraetekue ha'e ipy'a guaxukue meme. Peteĩve ndoo jepei.

30 Ha'e rami py ha'e va'e ára Israel kuery ipo'aka okuapy Moabe re. Ha'e ramo yvy re opytu'upa oitenta ma'etỹ re.

31 Ha'e va'e rire ma oiko avi Anate ra'y Sangar. Ha'e va'e ma peteĩ toro mondyia py ojuka seiscientos avakue filisteu regua. Ha'e rami vy ha'e voi oepy Israel kuery.

4

Canaã pygua huvixa Jabim rembiguai ha'e kuery ikuaiague

1 Eúde omano rire ma peteĩgue ju Israel kuery ha'eve'ỹa rami ikuai SENHOR renonde.

2 Ha'e ramo SENHOR omboaxapa Canaã pygua huvixa Jabim po py. Ha'e va'e openaa ma Azor tetã. Ixupegua xondaro kuery ruvixa ma Harosete-Hagoim pygua Sísera hery va'e.

3 Ha'e gui Israel kuery ojäpukai okuapy SENHOR pe, mba'eta Jabim ma novecientos karóxa ferro guigua oguereko va'e reve vinte ma'etỹ re ma oguereko axy.

Débora ha'e Baraque joepyague

⁴ Ha'e va'e jave Israel kuery oguereko oikovy va'e ma peteĩ profeta kunha Lapidote ra'yxy Débora hery va'e.

⁵ Débora ma peteĩ pindo hi'aĩ va'e “Débora oĩaty” 'epy va'e guy py opena oiny, Ramá ha'e Betel mbyte py Efraim regua yvy'ã reia py. Ha'e oĩa py Israel kuery jogueru 'rã mba'emo re oikuaa pota aguã.

⁶ Ha'e gui ha'e va'e kunha va'e oenoĩ uka Abinoão ra'y Baraque, Naftali regua Quedes tetã py oikoa gui. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— SENHOR Israel kuery ruete nda'u ndevy ijayvu vy aipo nde'i raka'e: “Tereo, eraa avakue Tabor yvyty peve. Dez mil avakue eraa Naftali ha'e Zebulom kuery regua.

⁷ Ha'e gui xee ajapo 'rã ndea py Quisom yakã'i py Jabim pegua xondaro kuery ruvixa Sísera va'e ou aguã rami, karóxa ha'e xondaro kuery reve, ha'e amboaxapa 'rã ndepo py”, nde'i pa?

⁸ Ha'e rã Baraque aipoe'i:

— Xerupive ndee reo ramo ma aa 'rã. Ha'e rã xerupive ndereoi ramo ma xee ndaai 'rã — he'i.

⁹ Kunha va'e ombovai:

— Anhetẽ aa 'rã nderupive, teĩ ndee e'ỹ 'rã nemboetea joe nhapu'ã aguã katy jaa rire. Mba'eta SENHOR omboaxa 'rã Sísera peteĩ kunha va'e po py — he'i. Ha'e vy Débora ojepe'a vy Baraque reve jogueraa Quedes katy.

¹⁰ Quedes py ma Baraque oenoĩ Zebulom ha'e Naftali kuery va'e regua. Ha'e rã hupive oje'oi dez mil avakue. Débora voi oo avi hupive.

¹¹ Quedes katy'i oiko avi peteĩ ava queneu regua Héber hery va'e. Ha'e va'e ma queneu kuery

Moisés ratyu Hobabe ramymino kuerya ikuaia gui ojepe'a ma vy Zaananim katy'i ojapo va'ekue ngoorã, yvyra carvalho hi'aã va'e guy py.

¹² Ha'e gui Sísera pe omombe'ua rã oikuaa Tabor yvyty katy Abinoão ra'y Baraque oo maa.

¹³ Ha'e rami vy Sísera ogueru rukapa karóxa ha'e javi, novecientos karóxa ferro guigua meme, ha'e hexeve ikuai va'e ha'e javi, Harosete-Hagoim gui ogueraapa Quisom yakã'i peve.

¹⁴ Ha'e ramo Débora aipoe'i Baraque pe:

— Epu'ã ke, mba'eta kova'e árave SENHOR omboaxa 'rã Sísera ndepo py. Xapy'a rei nda'u SENHOR ndooi ri nerenonde rupi? — he'i. Ha'e ramo Baraque ma Tabor yvyty gui oguejy ovy, ngupivegua dez mil avakue reve.

¹⁵ Ha'e gui Baraque rupivegua kuery kyxe reve ovaẽ ramo SENHOR oitypa Sísera, karóxa ha'e xondaro kuery ha'e javi. Ha'e rã Sísera ma karóxa gui opo vy onha ovy yvy rupi.

¹⁶ Baraque ma karóxa ha'e xondaro kuery rakykue monha Harosete-Hagoim peve. Ha'e rami py Sísera pegua xondaro kuery oitypa kyxe py, neĩ peteĩve ndoo jepei.

Jael ojukaague Sísera

¹⁷ Ha'e gui Sísera ma yvy rupi onha ovy vy ovaẽ queneu regua Héber ro py, mba'eta peteĩ rami ikuai Hazor pygua huvixa Jabim ha'e queneu regua Héber ro pygua kuery reve. Ha'e gui Héber ra'yxy Jael oĩa py ovaẽ ramo

¹⁸ Jael oẽ ovy Sísera ovaexĩ vy. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Eike ke, xeruvixa. Eike na xero py, ekyje eme — he'i. Ha'e ramo opy ovaẽ ramo kunha va'e onhovã peteĩ nheovãa py.

¹⁹ Ava va'e aipoe'i ixupe:

— Ajerure ndevy, eme'ẽ na xevy ruxã'i yy ay'u aguã, xey'uvei ramo.

Ha'e rã kunha va'e ma kamby ryru oipe'a vy kamby ome'ẽ oy'u aguã. Ha'e va'e rire onhovã ju.

²⁰ Ha'e gui ava va'e aipoe'ive ju ixupe:

— He'ã ke okẽ py. Xapy'a rei amongue ou rã oporandu vy “Oĩa pa?” 'ea ramo “Any” 're 'rã — he'i.

²¹ Ha'e ramo Héber ra'yxy Jael ma peteĩ yvyra rakua oguy pygua ha'e peteĩ karavo mbotaa ogueru vy oo mbeguei'i ava va'e onhenoa py. Ha'e rami vy hexapy kã rexei'i ombota yvyra rakua, oaxa vy yvy re oike aguã peve, mba'eta oke rana oupy, ikane'õ vaipa vy. Ha'e rami vy omano.

²² Ha'e gui Sísera rakykue Baraque oo rã Jael oexa vy oẽ ju ovaexĩ vy. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Eju, aexa uka 'rã ava reka va'ekue — he'i ramo oo hakykue'i. Ha'e vy oexa rã Sísera omano ra'e oupy, yvyra rakua hexapy kã rexei'i oĩ reve.

²³ Ha'e rami py ha'e va'e ára Israel kuery renonde Nhanderuede omo'yvyĩ'i Canaã pygua huvixa Jabim.

²⁴ Ha'e gui Canaã pygua huvixa Jabim kuery re Israel kuery ipo'akave tema oje'oivy, omomba peve.

5

Débora oporaeiague

¹ Ha'e va'e ára Débora ha'e Abinoão ra'y Baraque reve oporaei vy aipoe'i:

- 2 — Israel kuery renonde huvixa kuery on-
hemoĩmba,
ha'e heta va'e kuery onhenhandua rupi ojeko
me'ẽmba ramo
penema'endu'a porã SENHOR re.
- 3 Pendu ke, huvixa kuery. Pejapyxaka,
yvatekueve:
Xee, xee ae ma aporaei ta SENHOR pe.
Aporaei ta SENHOR Israel kuery Ruete pe.
- 4 Ndee SENHOR, Seir gui reẽ vy,
Edom regua nhuũndy guive rejerojy reovy
ramo
yvy oryryi, yva gui hayvi avi.
Tá, arai voi ombo'oky rayvi.
- 5 SENHOR renonde rupi yvyty ikuai va'e omy-omyĩ,
yvyty Sinai voi, SENHOR Israel kuery Ruete
renonde.
- 6 Anate ra'y Sangar oiko jave,
Jael avi oiko jave ma ndoaxavei mba'emo
vendea kuery.
Oguata va'e kuery voi opia oje'oivy tape
vaikue rupi.*
- 7 Israel yvy re tekoa ikuai va'ekue tekoa e'ỹa opyta,
okyrirĩmba rei,
xee Débora apu'ã peve,
Israel kuery va'e regua xy aiko va'e apu'ã.
- 8 Nguuete pyaurã Israel kuery ojou ramo
hetã kora rokẽ py oiko joe opu'ã va'e.
Israel kuery quarenta mil ikuai va'eri

* 5:6 Ha'e kuery okyjepa rei Canaã pygua huvixa Jabim ha'e
ixupegua xondaro ruvixa Sísera gui. Ha'e nunga rupi ndoguatavei
tape rupi, ha'e guekoa voi oeja reipa.

- ha'e kuery mbyte py ndojoui hu'y jokoã neĩ
hu'y guaxu.
- 9 Xekuraxõ oo Israel regua xondaro kuery ruvixa
re,
heta va'e kuery rerekoarã onhenhandua rupi
onhemoĩ ramo.
Penema'endu'a porã SENHOR re!
- 10 Peẽ kuery mburika xiĩ va'e áry peĩ va'e,
peikuaa potaa py peguapy va'e,
ha'e tape rupi peguata va'e voi pendeayvu avi
ha'e nunga re.
- 11 Yy rerua kuery oporaei va'e,
mymba kuery oy'uaty yakã ikuai va'e mbyte
rupi
pendeayvu SENHOR gueko porãa rupi ojapo
va'e re,
mba'eta gueko porãa rupi oipytyvõ Israel re
hekoa va'e.
Ha'e rami rire SENHOR pegua kuery
ha'eve ju ngoo katy ojevũ aguã.
- 12 Emyĩ ke Débora, emyĩ ke.
Evy ke, ekeve eme, emonhendu mboraei.
Epu'ã ke Baraque, ndee Abinoão ra'y,
eraapa ke ndejopyare kuery rejokua reve.
- 13 Ha'e ramo oguejy avi yvatekueve rembyre,
SENHOR pegua kuery xereve guarã oje'oi
ipo'akakueve rovai.
- 14 Efraim kuery va'e regua Amaleque yvy yma
guare re ikuai va'e
ma joe opu'ãa katy oguejy jogueravy.
Ha'e gui ndee Débora nderakykue
oje'oi avi Benjamim regua guetarã kuery
reve.
Maquir gui oguejy xondaro ruvixa kuery,

- Zebulom gui voi ou po pygua ojopy reve
jogueraa va'e kuery.
- 15 Issacar regua yvatekueve voi Débora rupive
oje'oi.
Issacar kuery ma Baraque rupive oje'oi,
hakykue oguejy jogueravy yvy'ã guy katy.
Ha'e rã Rúben kuery va'e regua mbyte ma
joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu okuapy.
- 16 Mba'e re tu vaka kora rupi ri pepyta pekuapy
mimby pu pendua py rive?
Rúben regua joo rami e'ỹ-e'ỹ ijayvu okuapy.
- 17 Gileade pygua kuery voi Jordão yakã rovai re
opytä.
Ha'e Dã kuery, mba'e re tu kanoã guaxu yvýry
opyta okuapy?
Aser kuery voi oguapypa okuapy ye'ẽ rembe
re,
opytu'u porã okuapy ye'ẽ rakã pa'ũ py.
- 18 Ha'e rã Zebulom kuery va'e regua ma ndo-
jeayvuveikue py oo,
Naftali kuery voi nhuũndy yvy'ã re oje'oi.
- 19 Ha'e gui huvixave kuery ono'õ vy joe opu'ã
okuapy.
Canaã pygua huvixa kuery opu'ã okuapy
Taanaque py,
Megido yy yvýry.
Ha'e rami teĩ prata guigua mba'eve ndoguer-
aai omba'erã.
- 20 Mba'eta yva guive ma voi jaxy-tata opu'ã
okuapy Sísera rovai,
oaxa ovya rupi ae opu'ã.
- 21 Quisom yakã voi ogueroxyrypa,
Quisom yakã opu'ã jepiaty ae.

- Xenhe'ẽ, ejerojyve tema, nembaraete ke.
- 22 Ha'e ramo kavaju kuery ipyambu onhaa rupi,
hi'árygua kuery joe opu'ã aguã katy
ogueronha ramo.
- 23 SENHOR-a guigua anjo aipoe'i: “Pendeayvu vai
ke Meroz tetã re.
Pendeayvu vai ha'e py ikuai va'e re,
mba'eta ha'e kuery ma SENHOR jogueraa jepe
aguã katy ndooi rire,
SENHOR jogueraa jepe aguã katy ndooi ixu-
pegua ipy'a guaxukueve reve”, he'i.
- 24 Ha'e rã Jael ma kunhague mboae gui ayvu
porãvepy toiko,
queneu regua Héber ra'yxy va'e.
Ayvu porãvepy toiko kunhague oguy py ikuai
va'e ha'e javi gui.
- 25 Mba'eta ava va'e ovaẽ vy yy re ojerure ramo
ixupe ome'ẽ kamby.
Karo yvatekueve pegua va'e py ae ome'ẽ
kamby nhandykue.
- 26 Ha'e gui okuave'ẽ yvyra rakua ituia katy,
oiporu kuaa regua re okuave'ẽ omba'eapo
va'e kuery karavo ombotaaty re.
Ha'e vy Sísera re ombota vy
ombovo inhakã,
ombokua vy omboaxa inhakã rupi.
- 27 Ha'e rã kunha va'e py yvy'iry ojero'a,
ho'a vy ipukupa oupy.
Ipy yvýry ojero'a vy ho'a.
Ojero'aa pyve ho'a vy omano.
- 28 Ha'e gui ma Sísera xykue'i ma janela joko pa'ũ
rupi oma'ẽ ho'amy.
Ha'e vy janela gui haxẽ reve aipoe'i:

“Mba'e re tu ikaróxa ndou voi ri?
Mba'e re tu hymba kavaju kuery ndoguata
pojavai ri?” he'i.

29 Ha'e rã kunhague hi'arandukueve ombovai
okuapy,

ha'e rã ha'e voi ombovai ojeupe ae:

30 “Ndojoui 'rã ri nda'u, nomboja'oi 'rã ri nda'u
mba'emo oipe'apa va'ekue?

Peteĩ-teĩ ava pe peteĩ e'ỹ vy mokoĩ kunhataĩ
nome'ẽi 'rã ri ty'y?

Ha'e gui Sísera peguarã ae ma opyta 'rã ajukue
joegua e'ỹ-e'ỹ pytã va'e,

ha'e ramo peteĩ e'ỹ vy mokoĩ ajukue ombo-
jeguapa pyre e'ỹ nda'u

gua'yxy aju'y re omoĩ 'rã?” he'i.

31 Ha'e rami ae SENHOR, tomanomba nderovaigua
kuery ha'e javi.

Ha'e rã nderayvua kuery ma

kuaray hexakã ouvya rami taexakã — he'i.

Ha'e rami rire yvy re opytu'upa quarenta ma'etỹ
re.

6

Midiã pygua kuery Israel kuery ojavyky reiague

1 Israel kuery ha'eve'ỹ va'e ojapo SENHOR
renonde. Ha'e nunga rupi SENHOR sete ma'etỹ
re omboaxa Midiã pygua kuery po py.

2 Israel kuery re Midiã pygua kuery ipo'akapave
tema oje'oivy ramo ha'e kuery gui onhemi atyrã
ojapo okuapy yvy'ã re itaovape guy ha'e itakua oĩ
va'e rupi, ha'e tetã ikorapa va'e py.

³ Mba'eta Israel kuery oma'etỹ nhavõ Midiã pygua kuery, amalequita ha'e kuaray oua katygua kuery regua opu'ã 'rã jogueruvy ha'e kuery rovai.

⁴ Ha'e vy ha'e kuery rovai ono'õ vy omomba 'rã mba'emo aju yvy re ikuai va'e Gaza katy'i peve. Israel kuery pe mba'eve ndoejai ho'u va'erã. Oipe'a avi 'rã hymba kuery vexa'i, vaka ha'e mburika'i.

⁵ Mba'eta ovaẽ 'rã okuapy guymba kuery ha'e oguy omopu'ã va'erã reve. Tuku-karu rami mbovy e'ỹ reve ou ramo neĩ oipapaa aguã nda'evei, neĩ hymba camelo kuery voi. Ou okuapy yvy regua ombotyguepa aguã.

⁶ Ha'e rami rã Israel kuery ikangy ete okuapy Midiã pygua kuery ikuai rã. Ha'e rami vy ha'e kuery ojapukai okuapy SENHOR pe.

⁷ Midiã pygua kuery káuxa SENHOR pe Israel kuery ojapukai ramo

⁸ SENHOR ombou peteĩ profeta ha'e kuery pe aipoe'i va'erã:

— Po rami SENHOR Israel kuery Ruete ijayvu: “Xee ae ma Egito yvy gui roguerupa va'ekue, es-cravo pendekuaiague gui roguenoẽ.

⁹ Ha'e rami vy rogueraa jepe Egito pygua ha'e penemoingo axya kuery ha'e javi po gui. Peneronnde gui ha'e kuery aipe'a vy pendeivy ju ame'ẽ ijyvykue.

¹⁰ Ha'e gui aipoa'e: ‘Xee ma SENHOR Penderuete. Pkyje eme amorreu kuery ruete ramigua kuery gui, ha'e kuery yvy re pendekuai teĩ’, ha'e va'ekue ri xeayvu re peẽ kuery ndapejapyxakai.”

Nhanderuete oenoãague Gideão

¹¹ Ha'e gui SENHOR-a guigua anjo ou vy oguapy Ofra py yvyra carvalho hi'añ va'e guy py, Abiezer ra'y Joás yvy re. Ha'e va'e jave ma ta'y Gideão ma uva'a ombiriaty py omoa'yĩ oiny trigo, Midiã pygua kuery gui onhomi aguã.

¹² Ha'e va'e pe SENHOR-a guigua anjo ojexa uka vy aipoe'i:

— SENHOR oiko ndereve, ava ipy'a guaxu va'e — he'i.

¹³ Gideão ombovai:

— Ai xeruvixa! SENHOR orereve oiko va'eri mba'e re tu ha'vy orere ou kova'e nunga ha'e javi? Mamo 'rã tu oĩ mba'emo porã ha'e ojapo va'ekue oreru kuery omombe'u va'e ramigua? Mba'eta aipoe'i orevy: “Egito yvy gui e'ỹ ri nda'u SENHOR nhanenoẽmba raka'e?” he'i okuapy va'eri aỹ ma SENHOR orerejapa, oremboaxapa ri Midiã pygua kuery po py — he'i.

¹⁴ Ha'e ramo Gideão oĩa katy SENHOR ojere vy aipoe'i:

— Tereo ndere mbaraetea oĩ va'e rupi, ha'e eraa jepe Israel kuery Midiã pygua kuery po gui. Xee e'ỹ ri nda'u romondouka? — he'i.

¹⁵ Ha'e ramo aipoe'i ixupe:

— Aikore xeruvixa! Mba'e nunga py 'rã tu araa jepe Israel kuery? Ma'ẽ, Manassés kuery ikuai va'e gui xero pygua kuery iporiauve va'e, ha'e gui xee ma xeru ro pygua kuery gui kyrĩve va'e aiko.

¹⁶ SENHOR ombovai:

— Ndereve xee aiko ramo ma rejukapa vyvoi 'rã Midiã pygua kuery peteĩ'i ava rami rive — he'i.

¹⁷ Gideão aipoe'i ju:

— Xapy'a rei aỹ xejou porã ha'e xemboaxy ri vy ejapo ha'vy mba'emo, ndee ae ri SENHOR ndeayvua reikuaa uka aguã.

¹⁸ Ambe'i ranhe, apy gui ejepe'a eme ajevvy e'ỹa ja, mba'emo nerenonde amoĩ va'erã aru aguã.

Ombovai vy

— Roarõ 'rã ha'vy rejevvy peve — he'i.

¹⁹ Opy Gideão oiike vy oguereko katu peteĩ kavara'i ha'e peteĩ ryrú trigo gui ojapo mbojape imbovua revegua e'ỹ. Xo'o omoĩ peteĩ ajaka py, ha'e rã tykue ma peteĩ oja py omoĩ. Ha'e rami vy vyvra carvalho guy py oĩa py oguerupa vy omoĩ henonde.

²⁰ Ha'e ramo SENHOR-a guigua anjo aipoe'i ixupe:

— Ejopy xo'o ha'e mbojape imbovua revegua e'ỹ, emoĩmba peva'e ita áry, ha'e hi'áry enhoẽmba tykue — he'i rã ha'e rami ojapo.

²¹ Ha'e ramo SENHOR-a guigua anjo ma popoka opo py ogueru va'ekue omokuave'ẽ vy omovaẽ xo'o ha'e mbojape imbovua revegua e'ỹ oĩ va'e re. Ha'e ramo ita gui tata opu'ã vy oapypa vyvoi xo'o ha'e mbojape. Ha'e gui SENHOR-a guigua anjo ojepe'a vyvoi henonde gui.

²² Ha'e gui Gideão ma anjo SENHOR-a guigua etea oikuaa vy aipoe'i:

— SENHOR Xeruate, nda'evei ete xevvy! Mba'eta xerexa py ae aexa kuri SENHOR-a guigua anjo.

²³ Ha'e rã SENHOR ombovai:

— Toĩ ndere mby'a porã! Ekyje eme! Neremanoi 'rã ri — he'i.

²⁴ Ha'e ramo SENHOR pe Gideão ojapo peteĩ altar ha'e py. Ha'e va'e omboery “ SENHOR gui ou mby'a

porã.” Aỹ peve ha'e va'e altar oĩ Ofra py Abiezer ramymino kuery yvy re.

Baal pegua altar Gideão oitypaague

²⁵ Ha'e va'e pyavyve SENHOR aipoe'i ixupe:

— Eraa peteĩ vaka nderu rymba, ha'e va'e ma toro sete ma'etỹ va'e regua mokoĩa pereko va'e. Ha'e va'e reve eity Baal pegua altar nderu ojapo va'ekue, ha'e ejaya yvyra gui ta'angaarã omo'ã mbyre, altar yvýry hi'aĩ va'e.

²⁶ Ha'e gui SENHOR Nderuete pe ju ejapo peteĩ altar. Ha'e va'e yvy'ã apyte áry pyve ejapo, ita py remboupa vy. Ha'e vy toro mokoĩa rejopy vy rejuka ha'e reapy 'rã ome'ẽ mbyrã, ta'angaa'y yxakãrã rejaya va'ekue remoendy vy — he'i.

²⁷ Ha'e ramo Gideão dez avakue guembiguai ikuai va'e ogueraa vy ojapo SENHOR ijayvuague. Ha'e rami teĩ okyje avi ngu ro pygua kuery ha'e guetã pygua avakue gui. Ha'e rami vy ara py ndojapoi, pyávy anho.

²⁸ Ha'e gui ko'ẽ rai jave ha'e va'e tetã pygua avakue opu'ã vy oexa rã Baal pegua altar oitya ma ra'e, ha'e ijyvýry ta'angaa'y guigua hi'aĩ va'ekue ojayaa ra'e. Ha'e toro mokoĩa va'e voi oapypaa inony altar ojapo va'ekue áry.

²⁹ Ha'e rami vy joupe-upe aipoe'i okuapy:

— Mava'e tu ojapo peva'e nunga?

Ha'e vy oporanduve ha'e oikuaa pota porã ma vy

— Joás ra'y Gideão rima ojapo — he'i okuapy.

³⁰ Ha'e ramo ha'e va'e tetã pygua avakue aipoe'i okuapy Joás pe:

— Eraa na ndera'y apy gui mombyry'i, jajuka aguã. Mba'eta oity altar Baal pegua ha'e ojaya ijyvýry ta'angaa'y hi'aĩ va'ekue.

³¹ Ha'e ramo Joás aipoe'i hexe opuã va'e kuery ha'e javi pe:

— Baal repya rupi ri ty'y pejoguero'a ta? Peẽ ae ri ty'y pepy 'rã? Hepya rupi joguero'a va'e rei omano 'rã kova'e ko'ẽ re ma voi. Mba'eta tuuete ae ri vy ha'e ae tojepy ixupegua altar oityague re — he'i.

³² Ha'e va'e ára guive Gideão omboerya Jerubaal, mba'eta aipoe'i:

— Baal ae tojepy, ixupegua altar oityague re — 'ea.*

³³ Ha'e gui Midiã pygua kuery, amalequita ha'e kuaray oua katy ikuai va'e kuery ono'õmba okuapy. Ha'e vy oupa vy Jezreel vyugua py ikuai.

³⁴ Ha'e ramo Gideão re SENHOR Nhe'ẽ onhemonde ramo omonhe'ẽ atã mimby guaxu. Ha'e ramo Abiezer ramymino kuery oupa oĩa py.

³⁵ Ha'e rami vy guembiguai kuery omondouka Manassés regua ikuaia ha'e javi rupi, ha'e kuery avi oenoĩ oĩa py oupa aguã. Aser regua ikuaia rupi avi omondouka guembiguai, Zebulom ha'e Naftali regua ikuaia rupi guive. Ha'e ramo oupa oĩa py.

³⁶ Ha'e gui Gideão aipoe'i Nhanderujete pe:

— Xapy'a rei ndeayvuague rami vy xee rupi ae ri Israel kuery reraa jepe 'rã ramo

³⁷ ma'ẽ, peteĩ pirekue vexa'i rague amoĩ 'rã mba'emo moa'yĩaty py. Xapy'a rei ha'e va'e re anho ri yxapy oĩ ramo, ha'e ijyvýry rupi ipiru rei

* **6:32** Tery Jerubaal ma “Baal tojepy” 'ea.

ramo aikuaa 'rã xee rupi ae Israel kuery reraa jepe 'rãa, ndeayvuague rami vy — he'i.

³⁸ Ha'e ramo ha'ekue rami oiko, mba'eta ko'ëgue, ko'ë rai ramove Gideão ovy vy vexa'i rague onhami vy yxapykue peteĩ hy'a omonyẽ.

³⁹ Ha'e gui Gideão aipoe'ive ju:

— Ndevai eme xevy, xeyvuvu ju ta pova'e re anho. Aỹ ma ajerure ndevy teĩgue ju rejapo aguã vexa'i rague re xee aikuaa aguã. Tove vexa'i rague anho ta'ipiru, ha'e rã ijyvýry ma ta'ixapypa — he'i.

⁴⁰ Ha'e ramo ha'ekue rami ae Nhanderuetu ojapo ha'e va'e pytũ re. Vexa'i rague anho ipiru oiny, ha'e rã ijyvýry rupi ma yvy inhakỹmba yxapy gui.

7

Trezentos avakue reve Gideão oitypaague Midiã pygua kuery

¹ Ko'ë rai ramove Jerubaal Gideão va'e opu'ã, hexeve ikuai va'e ha'e javi reve. Ha'e vy oje'oi vy Harode yvu oĩ va'e yvýry ju ikuai. Kuaray ijapu'a'ia katy ikuai Midiã pygua kuery, Moré yvyty rexei.

² Gideão pe SENHOR aipoe'i:

— Heta ete rima ndereve ikuai va'e, ha'e kuery po py Midiã pygua kuery amboaxa aguã. Ha'e rami va'e rire xerovai Israel kuery onhemboyvate vy “Orepo'akaa rupi ae roo jepe” he'i 'rãgue okuapy.

³ Ha'e nunga rupi ndeayvu ke heta va'e kuery oendua py. Ha'e vy aipo're: “Amongue ndooxeia ha'e okyjea oendu va'e ma tojevvy ju, tojepe'a ovy Gileade yvyty reia gui”, 're 'rã — he'i. Ha'e rami rã

ha'e kuery va'e regua ojevy vinte e dois mil, ha'e rã dez mil ma opyta.

⁴ SENHOR aipoe'ive ju Gideão pe:

— Oĩ reta ete teri ha'e kuery va'e regua. Ejapo yy py oguejypa aguã rami, ha'e rã ha'e py ndevy aikuaa pota uka 'rã. Amongue xee ndevy aipoa'ea va'e: “Kova'e ma oo 'rã nderupive” ha'ea va'e ma oo 'rã nderupive. Ha'e rã ndevy “Kova'e ma nderupive ndooi 'rã”, ha'ea va'e ma ndooi 'rãe — he'i.

⁵ Ha'e ramo Gideão ojapo yy py oguejypa aguã rami. Ha'e ramo ixupe SENHOR aipoe'i:

— Reipe'a 'rã opu'ã reve jagua rami oapekũ py oy'u va'e ha'e javi, ha'e rã oy'u aguã guenapy'ã re oĩ va'e kuery ma amboae katy 'rã reipe'a — he'i.

⁶ Opu'ã reve opo py oy'u va'e ma trezentos avakue ikuai. Ha'e rã hembyrekue ha'e javi ma guenapy'ã re oĩ yy oy'u aguã.

⁷ Ha'e gui SENHOR aipoe'i Gideão pe:

— Peva'e trezentos avakue oapekũ py oy'u va'ekue reve ma xee rogueraa jepe 'rã, ndepo py Midiã pygua kuery amboaxapa vy. Ha'e rã amboae kuery ma tojepe'a pavẽ, peteĩ-teĩ too guekoa katy ae — he'i.

⁸ Ha'e rami rã avakue Israel regua peteĩ-teĩ Gideão omondoukapa hoo katy, ha'e rã trezentos ete'i ma ojea py omombyta. Ha'e va'e kuery ma opo py ojopy heravy guembi'urã ha'e mimby guaxu mymba rakuakue guigua. Ha'e rã Midiã pygua kuery ma yvy'ã guy py ono'õ okuapy.

⁹ Ha'e va'e pyavyve SENHOR aipoe'i ixupe:

— Epu'ã ke ha'e eguejy ono'õ okuapya katy, mba'eta amboaxapa ma ndepo py.

¹⁰ Xapy'a rei repu'ã aguã rekyje teri ri vy ono'õ okuapya katy eguejy nerembiguai kunumi va'e Pura reve.

¹¹ Ha'e vy pendu 'rã ha'e kuery joupe-upe ijayvu va'e. Ha'e va'e rire ndepy'a guaxua rendu ma ramo peguejy 'rã ono'õ okuapy va'e rovai pepu'ã aguã — he'i. Ha'e ramo guembiguai Pura reve oo ono'õ okuapya apy'i peve.

¹² Midiã pygua kuery, amalequita ha'e kuaray oua katygua kuery ha'e javi ma mbovy e'ÿ vy omonyẽ rei yvyugua tuku rami. Ha'e kuery rymba camelo kuery voi mbovy rei e'ÿ ikuai, ita ku'i ye'ẽ rembe re ikuai va'e rami.

¹³ Ha'e gui Gideão ovaẽ vy oendu peteĩ ava oirũ pe omombe'u rã oexa ra'u va'ekue. Ha'e vy aipoe'i:

— Xee aexa ra'u kuri rã peteĩ mbojape cevada guigua ojere ovy Midiã pygua kuery nhano'õ jakuapya katy. Ha'e vy onhembota xondaro kuery ruvixa roguay re. Ha'e va'e ho'a vy ojere yvate katy guare yvy katy. Ha'e vy ha'ekue rami ae itui — he'i.

¹⁴ Irũ ma ombovai:

— Ha'e va'e ma Israel regua Joás ra'y Gideão kyxe ae. Ipo py tuuete omboaxa ra'e Midiã pygua kuery, ha'e nhano'õ jakuapy va'e ha'e javi — he'i.

¹⁵ Ha'e rami rã oexa ra'u pyre ha'e mba'erã paa Gideão oendu ma vy omboete Nguuete. Ha'e gui ojevuy ju Israel kuery onhemboatya py. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Pepu'ã ke, mba'eta pendepo py SENHOR omboaxa ma Midiã pygua kuery.

16 Ha'e gui omboja'o trezentos avakue mboapy aty ikuai aguã. Peteĩ-teĩ po py ome'ẽ mimby guaxu ha'e yryru, ipy py takua ryxa rendy oĩ va'e reve.

17 Ha'e vy ha'e kuery pe aipoe'i:

— Pema'ẽ ke xere, ha'e pejapo xee ajapoa rami. Ono'õ okuapya apy'i peve xee avaẽ vy ajapoa rami pejapo avi 'rã.

18 Ha'e gui xee ha'e xereve ikuai va'e mimby guaxu romonhe'ẽ ramove peẽ voi pemonhe'ẽ 'rã pekuapy ono'õ va'e kuery yvýry rupi. Ha'e vy pejapukai reve “ SENHOR ha'e Gideão rery rupi!” peje 'rã — he'i

19 Ha'e gui ma Gideão ha'e cem avakue hexeve ikuai va'e ma ono'õa apy'i peve ovaẽ, pytũ mbyte rai'i nhoarõa kuery omboekovia aguã rami ikuai jave. Ha'e vy mimby guaxu omonhe'ẽ vy ombovo yryru opo py ogueru va'ekue.

20 Ha'e rami vy mboapy aty ikuai va'e omonhe'ẽ pavẽ mimby guaxu ha'e ombovo yryru. Oaxua regua re ojopy tataendy'y, ha'e rã oiporu kuaa regua re ma mimby guaxu omonhe'ẽ va'e oguereko. Ha'e vy ojapukai okuapy:

— Kyxe SENHOR ha'e Gideão rery rupigua!

21 Ha'e vy peteĩ-teĩ ma hi'aĩague py ae opyta ono'õ okuapy va'e yvýry. Ha'e ramo ha'e javi omboypy onha, ojapukai ha'e ojava oje'oivy aguã.

22 Trezentos mimby guaxu onhendu rã SENHOR ojapo peteĩ-teĩ kyxe jomeme oiporu aguã rami. Ono'õ okuapya ha'e javi rupi oiko ha'e rami. Ha'e rami vy Zerera katy onhamba, ha'e gui Bete-Sita ha'e Abel-Meolá apy peve, Tabate rovai.

²³ Ha'e ramo Israel regua avakue, Naftali, Aser ha'e Manassés regua oenoĩmbaa avi Midiã pygua kuery rakykue oje'oi aguã.

²⁴ Efraim regua yvy'ã reia ha'e javi rupi Gideão omondouka guembigui kuery. Ha'e vy aipoe'i imondovy:

— Peguejy ke Midiã pygua kuery pejoko aguã. Pemboaxa eme Jordão yakã, Bete-Bara peve — he'i ramo Efraim regua avakue oenoĩ mbyre ojkopa Jordão yakã Bete-Bara peve.

²⁵ Ha'e rami vy ojopy okuapy Midiã pygua huvixave mokoĩ oiko va'ekue, Orebe ha'e Zeebe. Ojuka Orebe itaova Orebe regua py ae, ha'e rã Zeebe ma ojuka Zeebe regua uva onhamiaty py. Oje'oive Midiã pygua kuery rakykue. Ha'e gui Jordão rovai re Gideão oĩa py ogueru Orebe ha'e Zeebe akãgue.

8

Efraim kuery reve Gideão ijayvu porã'i, ha'e rã Midiã pygua huvixave kuery ojukapaague

¹ Ha'e gui Efraim regua avakue aipoe'i okuapy Gideão pe:

— Mba'e re tu ha'e rami ete rejapo orere? Mba'eta Midiã pygua kuery rovai repu'ã aguã reo jave norerenõ — he'i okuapy ixupe ijayvu atã vy.

² Ha'e ramo ombovai ha'e kuery pe:

— Aỹ ma mba'exa tu peẽ kuery pejapoa gui xee ajapove? Peẽ Efraim kuery mba'e uva'a rembyrekue na'iporãive ri ty'y ore Abiezer ramymino kuery mba'e uva'a gui?

³ Pendepo py ae Nhanderüete omboaxa Midiã pygua huvixave kuery Orebe ha'e Zeebe. Mba'exa

tu xee ajapo ta peẽ pejapo va'ekue ramigua? — he'i vy ojapo ha'e kuery nda'ivaivei aguã rami.

⁴ Ha'e gui Jordão yakã yvýry peve Gideão ovaẽ vy oaxapa oje'oivy trezentos avakue hexeve ikuai va'e reve. Ha'e kuery ikane'õmba ma teĩ joakykue teri oje'oi.

⁵ Ha'e gui aipoe'i Sucote pygua avakue pe:

— Ajerure pẽvy, peme'ẽ xerupivegua kuery ho'u va'erã, mba'eta ikane'õmba ma, ha'e xerupive oje'oi Midiã pygua huvixa kuery Zeba ha'e Zalmuna rakykue.

⁶ Ha'e rã Sucote pygua yvatekueve ombovai:

— Ndee rereko ma pa Zeba ha'e Zalmuna pokue, nexondaro kuery ho'u va'erã rome'ẽ aguã? — he'i.*

⁷ Ha'e ramo Gideão ju aipoe'i:

— Ha'e rami rã Zeba ha'e Zalmuna xepo py SENHOR omboaxa ma ramo pendero'o rupi roikutupa 'rã juu tekoa e'ỹ regua ha'e juu rakuaendy py — he'i.

⁸ Ha'e gui Penuel py oo vy ha'ekue rami ae ju ijayvu ha'e pygua avakue pe. Ha'e rã Penuel pygua kuery voi ombovai Sucote pygua avakue ombovaiague rami.

⁹ Ha'e ramo Penuel pygua avakue pe ijayvu vy aipoe'i avi:

— Xee ma ajevvy porã ju vy aitypa 'rã kova'e torre — he'i.

¹⁰ Ha'e gui Zeba ha'e Zalmuna ma Carcor py ikuai oxondaro kuery reve, quinze mil avakue ha'e javi vy, kuaray oua katygua kuery va'e regua

* **8:6** Ha'e jave ma ngovaigua ruvixa kuery ojuka vy inhakã e'ỹ vy ipokue ojaya 'rã oexa uka aguã (Juízes 7.25).

xondaro kuery hembyre va'ekue. Ha'e rã ojuka pyre ma cento e vinte mil avakue kyxe reve guare.

¹¹ Gideão ma ijyvy e'ỹ va'e rape rupi oo oiny, Noba ha'e Jogbeá katy rupi kuaray oua katy. Ha'e vy ojukapa ha'e va'e xondaro kuery nonheangui rei jave.

¹² Zeba ha'e Zalmuna ma ojava jogueravy va'eri ha'e kuery rakykue Gideão oo. Ha'e vy ojopy mokoĩve Midiã pygua huvixa Zeba ha'e Zalmuna, oitypa avi ixondaro kuery.

¹³ Ha'e gui Joás ra'y Gideão opu'ãague gui Heres yvy'ã rupi ojevy vy

¹⁴ ojoko peteĩ kunumi va'e Sucote pygua, ha'e ixupe oporandu mba'emo re. Ha'e ramo kunumi va'e ixupe ombopara Sucote pygua yvatekueve ha'e nhomongeta va'ety kuery rery ha'e javi, setenta e sete avakue rery.

¹⁵ Ha'e ramo Gideão ou ju Sucote pygua avakue ikuaia py. Ha'e vy aipoe'i:

— Ema'ẽ apy ma Zeba ha'e Zalmuna re, ha'e kuery reko re xejojai vy aipo pejeague: “Rereko ma pa Zeba ha'e Zalmuna pokue, ndevygua avakue ikane'õmba va'e ho'u va'erã rome'ẽ aguã?” pejeague — he'i.

¹⁶ Ha'e rami vy ojopy ha'e va'e tetã pygua nhomongeta va'ety kuery, ha'e ombopi ukapa Sucote pygua avakue juu tekoa e'ỹ regua ha'e juu rakuaendy py.

¹⁷ Oity avi torre Penuel py oĩ va'ekue, ha'e ojuka tetã pygua avakue.

¹⁸ Ha'e rire aipoe'i Zeba ha'e Zalmuna pe:

— Marã ramigua avakue tu pejuka raka'e Tabor py?

Ha'e kuery ombovai:

— Ndee ramigua meme ri ha'e kuery ikuai karamboae. Peteĩ-teĩ ma huvixave ra'y ramigua — he'i.

¹⁹ Ha'e ramo aipoe'i:

— Ha'e va'e kuery rima xeryvy kuery, ha'i pi'a kuery ae'i. Anhetẽ ete SENHOR oikove va'e rery rupi aura vy aipoa'e: Ha'e kuery ndapejukai va'e rire xee voi ndorojukai 'rãgue — he'i.

²⁰ Ha'e gui aipoe'i gua'y jypygua Jéter va'e pe:

— Epu'ã ha'e ejuka mokoĩve — he'i teĩ kunumi teri vy okyxe ndoekyi, okyje vy.

²¹ Ha'e ramo Zeba ha'e Zalmuna aipoe'i:

— Epu'ã ke ndee ae, ha'e eju orere, mba'eta tuja va'e anho 'rã ipy'a guaxu — he'i ramo Gideão opu'ã vy ojuka mokoĩve. Ha'e vy ha'e kuery rymba camelo aju'y gui oipe'a ijeguarã jaxy pẽgue ramigua oĩ va'ekue.

Gideão huvixarã noĩxei va'eri manto sacerdote peguarã ojapo ma rire omanoague

²² Ha'e ramo Israel regua avakue aipoe'i okuapy Gideão pe:

— Eĩ ke oreruvixarã, ndee ha'e gui ndera'y ju, ha'e va'e rire neramymino voi ju, Midiã pygua kuery po'akaa gui orereraa jepe rire.

²³ Gideão ombovai:

— Xee ma naĩ reguai penderuvixarã, xera'y voi nopenai 'rã pendere. SENHOR ae ma 'rã penderu-vixa oĩ — he'i.

²⁴ Gideão aipoe'ive ju ha'e kuery pe:

— Ha'e rami avi peteĩ mba'e re ma ajerure ta pẽvy: Peme'ẽ xevy namixã penemba'erã peipe'a va'ekue-'ekue — he'i, mba'eta hovaigua kuery ma

Ismael regua vy namixã ouro guigua oguereko va'ekue.

²⁵ Ha'e kuery aipoe'i:

— Rovy'a ete reve 'rã rome'ẽ ndevy — he'i okuapy vy peteĩ ao puku ha'e kuery oipyo vy hi'áry peteĩ-teĩ omoĩ peteĩ namixã oipe'a va'ekue.

²⁶ Namixã ouro guigua ojerurea va'ekue poyikue oikuaa rã dezenove quilos ouro ete anho oĩ, amboae ramigua jegua reve'ỹ vy: jaxy pẽgue, mbo'y, ao púrpora guigua Midiã pygua huvixa kuery omoĩ va'ekue ha'e camelo kuery aju'y re jegua oĩ va'ekue reve'ỹ vy.

²⁷ Ha'e va'ekue gui ma Gideão ojapo peteĩ manto sacerdote peguarã, ha'e guekoa Ofra py omoĩ. Ha'e ramo ha'e va'e re Israel kuery ovapa vy opa marã rei ikuai. Ha'e va'e manto ma nhuã rami opyta Gideão pe, hoo pygua kuery pe voi.

²⁸ Ha'e rami py Midiã pygua kuery ma Israel kuery oitypa ma rire neĩ oakã nomopu'ãvei ha'e kuery rovai ou aguã. Ha'e rami rã yvy re opytu'upa quarenta ma'etỹ re, Gideão oikovea pukukue re.

²⁹ Ha'e gui Joás ra'y Jerubaal va'e ojepe'a vy oiko ngoo py ae.†

³⁰ Gideão ma setenta gua'y kuery oguereko, ta'y ae meme, mba'eta ta'yxy reta vy.

³¹ Siquém py ta'yxy jevy oiko va'e voi oikuavã'i peteĩ ava'i. Ha'e rã omboery Abimeleque.

³² Ha'e gui Joás ra'y Gideão tuja'i ete ma vy omano. Ha'e rã onhono porãa tuu Joás onhono porãague py ae ju, Abiezer ramymino kuery rekoa Ofra py.

† **8:29** Jerubaal ma Gideão rery mboae (Juízes 6.32).

³³ Ha'e gui Gideão omano rire Israel kuery opa marã rei ju ikuai, Baal ra'angaa ikuai va'e re rive ovapa vy. Ha'e rami vy ngueterã omoĩ okuapy Baal-Berite ra'angaa.

³⁴ Israel kuery na'ima'endu'avei SENHOR nguete re, hovaigua kuery ijyvýry ikuai va'e ha'e javi gui ogueraa jepe va'ekue ri.

³⁵ Neĩ Jerubaal Gideão va'e ro pygua kuery re voi ha'e kuery nda'ija'evei, Israel kuery pe ha'e ojapo porã va'ekue ri.

9

Abimeleque gvyvy kuery ojukapa vy ha'e ju on-hembouvixave oinyague

¹ Ha'e gui Jerubaal ra'y Abimeleque ma Siquém tetã py oo, oxy kyvy kuery ikuai py. Ha'e pygua kuery pe ijayvu, ha'e guamoĩ ro pygua kuery ha'e javi pe. Ha'e vy aipoe'i:

² — Ajerure pendeayvu ke Siquém pygua kuery ha'e javi oendua py. Ha'e vy aipopeje: “Mava'e tu peẽ kuery pejou porãve penderuvixarã: Setenta avakue Jerubaal ra'y kuery ha'e javi, tyrã pa peteĩ'i penderuvixarã oĩ aguã? Penema'endu'a ke xee voi peẽ kuery va'e regua, pendero'o ae aikoa re”, peje — he'i.

³ Ha'e va'e ayvu ha'e javi ma Siquém pygua kuery pe ju ixu kyvy kuery omombe'u. Ha'e ramo ha'e kuery py'a re oĩ Abimeleque-a katy anho oje'oi aguã, “Nhanderegua” he'i okuapy vy.

⁴ Ha'e rami vy ixupe ome'ẽ okuapy setenta hatã'i va'e prata guigua Baal-Berite ra'angaa oĩa gui oipe'a va'ekue. Ha'e va'e peráta Abimeleque ome'ẽ

avakue hi'arandu e'ỹ ha'e ojerovia rei rive va'e pe ngupive guarã.

⁵ Ha'e rami vy Ofra tetã py nguú ro py oje'oi vy ojuka guvy kuery Jerubaal ra'y ikuai va'ekue. Peteĩ ita áry pyve ojuka setenta avakue. Ha'e rã Jerubaal ra'y kyrĩve Jotão va'e ma onhemi vy oikove.

⁶ Ha'e gui Siquém ha'e Bete-Milo pygua kuery ha'e javi ono'õmba jogueru vy nguvixaverã omoĩ okuapy Abimeleque, Siquém katy'i yvyra carvalho ima'endu'aapy hi'aĩ va'e yvy'iry.

Jotão ijayvuague

⁷ Ha'e gui Jotão pe ha'e nunga omombe'ua rã oo vy oẽ Gerizim vvyty re. Ha'e py oĩa gui ojavukai reve ijayvu ho'amy. Ha'e vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Siquém pygua kuery, pejapyxaka ke xeayvua re, Nhanderuete ju pendeayvu oendu aguã.

⁸ Peteĩgue ma yvyra ikuai va'e oje'oi nguvixaverã omoĩ aguã azeite oikyty reve. Ha'e rami vy peteĩ azeitona'y hi'aĩ va'e pe aipoe'i okuapy: “Eĩ ke oreruvixarã.”

⁹ Ha'e rami teĩ azeitona'y ombovai: “Ha'e rami avi xee ajepe'a 'rã ri ty'y azeite ame'ẽa gui, Nhanderuete ha'e avakue oguerovy'a va'eri, yvyra pen-dekuai va'e áry rupi rive xerakã ovava aguã?” he'i.

¹⁰ Ha'e gui figo'y pe ju yvyra ikuai va'e aipoe'i: “Eju ndee oreruvixarã.”

¹¹ Ha'e rã figo'y ombovai: “Xee ajepe'a 'rã ri ty'y xe'a he'ẽ ha'e iporã va'e ame'ẽa gui, yvyra pen-dekuai va'e áry rupi rive xerakã ovava aguã?” he'i.

¹² Ha'e gui uva rembypy pe ju yvyra ikuai va'e aipoe'i: “Eju ndee oreruvixarã.”

¹³ Ha'e rã uva rembypy ombovai: “Xee ajepe'a 'rã ri ty'y vinho ame'êa gui, Nhanderuete ha'e avakue oguerovy'a va'eri, yvyra pendekuai va'e áry rupi rive xerakã ovava aguã?” he'i.

¹⁴ Ha'e gui juu'y pe rive ju yvyra ikuai va'e aipoe'i okuapy: “Eju ndee oreruvixarã.”

¹⁵ Ha'e ramo juu'y ombovai yvyra ikuai va'e pe: “Anhetê ri penderuvixarã xemoïxe vy peju ha'vy, penhemi xekuaray'ã guy py. Ha'e rã any ri ramo juu'y gui toẽ tata, toapypa yary Líbano py ikuai va'e voi” he'i.

¹⁶ — Ha'e gui aỹ ma anhetê rupi ri nda'u pendekuai Abimeleque penderuvixarã pemoïa py? Ha'evea rami ri nda'u Jerubaal ha'e hoo pygua kuery re pejapo? Ha'e va'e mba'emo porã ojapoague rami ri nda'u pejapo hexe?

¹⁷ (Mba'eta xeru ma pendere vy joe opu'ã vy ndo-jeayvuveikue py pendereraa jepe raka'e Midiã pygua kuery po gui.

¹⁸ Ha'e rã peẽ kuery ma aỹ xeru ro pygua kuery re pepu'ã vy peteĩ ita áryve pejukapa kuri ta'y kuery setenta ikuai va'e. Ha'e gui peẽ Siquém pygua kuery, hembiguai pi'a Abimeleque va'e ju pemoï penderuvixarã, penderegua ramo rive.)

¹⁹ Ha'e gui xapy'a rei anhetê rupi ha'e ha'evea rami ri Jerubaal ha'e hoo pygua kuery re pejapo vy ma tapererovy'a Abimeleque, ha'e voi toguerovy'a peẽ kuery.

²⁰ Ha'e rã any ri ramo Abimeleque gui toẽ tata, tomomba Siquém ha'e Bete-Milo pygua kuery. Ha'e Siquém ha'e Bete-Milo pygua kuery gui voi toẽ tata, Abimeleque ju tomomba — he'i.

21 Ha'e va'e rire'ive Jotão ojava vy oo Beer katy guyke'y Abimeleque gui okyje vy. Ha'e py ju oiko.

Abimeleque rovai Gaal ijayvuague

22 Ha'e gui Abimeleque mboapy ma'etỹ re ma Israel kuery ruvixa oĩ jave

23 Nhanderuete ombou peteĩ nhe'ẽ Abimeleque ha'e Siquém pygua kuery reve joe ija'e e'ỹ aguã rami nhomoingoarã. Ha'e ramo ha'e kuery nhemi rupi ikuai Abimeleque rovai.

24 Ha'e rami oiko Jerubaal ra'y kuery setenta ikuai va'e ojukapaague repyrã ou aguã, ha'e tyke'y Abimeleque ojukapa va'ekue áry ae huguy omoẽague re imbopagaarã ou aguã, ha'e Siquém pygua kuery áry voi, mba'eta ha'e kuery on-hemoirũ rire guyvy kuery ojukapa aguã py.

25 Ha'e rami vy Abimeleque rovai Siquém pygua kuery omoĩ avakue vvyty ikuai va'e áry oma'ẽ mbegue aguã, ha'e va'e rupi oaxa va'e ha'e javi ha'e kuery oguero'a aguã. Ha'e rã ha'e nunga Abimeleque pe omombe'ua.

26 Ha'e gui Ebede ra'y Gaal va'e guyvy kuery reve ou avi vy Siquém py ikuai. Ha'e ramo hexe Siquém pygua kuery ojerovia okuapy.

27 Ha'e gui ha'e kuery mba'ety py oje'oi vy omono'õ uva'a. Ha'e vy hi'a onhamimba ma rire ojapo okuapy ngaru. Ha'e rami vy nguu ete ra'angaa pegua oo py ju oje'oi vy okaru ha'e oy'u okuapy, Abimeleque re ijayvu vai guive.

28 Ha'e rami vy Ebede ra'y Gaal aipoe'i:

— Marã ramigua tu Abimeleque, ha'e marã ramigua tu nhande Siquém pygua jaiko, ixupe jaiko aguã? Ha'e va'e ma Jerubaal ra'y e'ỹ ri ty'y?

Zebul e'ỹ ri ty'y hembiguai oiko? Mba'erã tu ixupe rive jaiko? Ha'e rami 'rãgue py ha'eveve Siquém ru Hamor ramymino kuery pe jaiko.

²⁹ Peẽ kuery ma xepo py penemoĩa va'e rire xee aipe'a 'rãgue Abimeleque, ha'e ixupe “Emboatypa ndevygua xondaro kuery, ha'e erupa” ha'e 'rãgue — he'i.

³⁰ Ha'e rami Ebede ra'y Gaal ijayvu rã tetã pygua huvixa Zebul oendu vy ivai vaipa.

³¹ Ha'e rami vy Abimeleque-a py omondouka nhemi guembiguai omombe'u va'erã: “Ebede ra'y Gaal ma guyvy kuery reve Siquém py ou vy tetã pygua kuery omopu'ãmba nderovai.

³² Epu'ã ke ha'vy pyávy, ndee ha'e ndereve ikuai va'e kuery ha'e javi. Penhemi ranhe mba'ety rupi.

³³ Ha'e gui ko'ẽ aje'ive reve pevypa kuaray oẽ'i ramove, ha'e pepu'ã pekuapy tetã re. Ha'e rã Gaal ngupive ikuai va'ekue reve penderovai oẽmba jogueruvy ramo pejapo tema hexe pejapoxea rami”, he'i uka.

Gaal ha'e Siquém pygua kuery re Abimeleque opu'ã vy omombaague

³⁴ Ha'e va'e pyavyve Abimeleque ha'e hexeve ikuai va'e ovypa vy onhemi okuapy Siquém tetã re opu'ã aguã. Irundy henda py ikuai.

³⁵ Ha'e gui Ebede ra'y Gaal oẽ vy opu'ã ho'amy tetã rokẽ py. Ha'e ramo Abimeleque ha'e hexeve ikuai va'e ha'e javi opu'ãmba ju onhemiague gui.

³⁶ Ha'e rã ha'e kuery ou rã Gaal oexa vy aipoe'i Zebul pe:

— Ma'ẽ, oguejya jekuaa yvyty áry gui.

Zebul ombovai:

— Any, yvyty'ã rima ava rami rexa — he'i.

³⁷ Ha'e gui Gaal ijayvuve ju. Ha'e vy aipoe'i:

— Ma'ẽ, pee ma oguejya jogueruvy nhanerenonde katy gui, ha'e ou reta avi yvyra carvalho imba'ekuaa aty rupi tape ou va'e gui.

³⁸ Zebul ombovai:

— Ha'e gui mamó tu aỹ'i oĩ ndejuru, ha'e va'e py aipo'reague: “Marã ramigua tu Abimeleque ixupe jaiko aguã?” 'reague? Peva'e e'ỹ ri ty'y nerembovarei va'ekue? Ha'e rami vy eẽ ha'vy, epu'ã hovai — he'i.

³⁹ Ha'e ramo Siquém pygua kuery renonde Gaal oẽ ovy vy opu'ã Abimeleque kuery rovai.

⁴⁰ Ha'e rã Abimeleque omonha vy ou ramo Gaal ojava henonde gui. Ha'e gui heta ojuka pyre ho'a tetã rokẽ rupi oike ta maa peve.

⁴¹ Ha'e gui Abimeleque ma Arumá py ranhe oo opyta ramo Zebul ae omoxẽ Gaal ha'e tyvy kuery Siquém py ikuai ve'ỹ aguã.

⁴² Ko'ẽ jevy tetã pygua kuery oẽmba ju oje'oivy mba'ety katy. Ha'e nunga Abimeleque pe omombe'ua rã

⁴³ ojeupegua avakue ojopy vy omboja'o mboapy henda py. Ha'e rami vy omondouka mba'ety rupi onhemí aguã. Amboae kuery tetã gui oẽ rã oexa vy opu'ã hovai, oitypa.

⁴⁴ Abimeleque hexevegua kuery reve onha pojava vy tetã rokẽ py ae ikuai. Ha'e rã amboae mokoĩ aty va'e mba'ety katy oẽ oje'oivy va'ekue re opu'ã vy oitypa avi.

⁴⁵ Ha'e va'e ára pukukue re Abimeleque kuery opu'ã okuapy ha'e va'e tetã re. Ha'e vy ipo'aka.

Ha'e pygua kuery ojukapa vy ombovaipa tetã, ha'e juky avi omoãi.*

⁴⁶ Ha'e ramo Siquém pygua kuery torre py ikuai va'e ha'e nunga oendu vy oikepa El-Berite pegua templo guy py onhemi atyrã ojo'o pyre py.

⁴⁷ Abimeleque pe omombe'ua Siquém py torre pygua kuery ono'õ okuapya.

⁴⁸ Ha'e ramo Zalmom yvyty re Abimeleque oẽ ojeupegua kuery ha'e javi reve. Haxa Abimeleque ojopy vy ojaya peteĩ yvyra rakã. Ha'e va'e oupi vy oaxi'y áry omoĩ reve aipoe'i ngupive ikuai va'e pe:

— Xee ajapo rã pexa vy peẽ voi ha'ekue rami pejapo pojava — he'i ramo

⁴⁹ ha'e kuery peteĩ-teĩ yvyra rakã ojaya vy oo Abimeleque rakykue. Ha'e vy onhonomba imoiny onhemi atyrã ojo'o pyre áry. Ha'e vy omoendy Siquém pygua kuery torre py ikuai va'ekue ha'e javi áry, oapypa. Ha'e rami vy omanomba, mil avakue ha'e kunhague.

Abimeleque omanoague

⁵⁰ Ha'e gui Abimeleque ma Tebes tetã py oo vy ojokopa vy ipo'aka.

⁵¹ Ha'e va'e tetã mbyte py oĩ peteĩ torre imbaraete va'e. Ha'e va'e katy tetã pygua kuery avakue ha'e kunhague onha vy oikepa. Ha'e vy guakykue torre rokẽ omboty vy ojeupipa okuapy ijapyte áry.

⁵² Torre oĩa peve Abimeleque ou vy opu'ã hovai. Ha'e vy okẽ peve ovaẽ oapy aguã.

* **9:45** Juky omoãi mba'eve henhoĩ e'ỹ aguã (Deuteronômio 29.23, Salmo 107.33-34).

⁵³ Ha'e ramo peteĩ kunha ma peteĩ ita guaxu mba'emo mongu'ia regua oupi vy omombo Abimeleque hakã re, ombovo ikãgue.

⁵⁴ Ha'e ramo ha'e oenoĩ vyvoi ojeupegua kunumi hu'y jokoã reraa. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ekyi ndekyxe ha'e xejuka, “Kunha rive ojuka”, 'ea e'ỹ aguã — he'i ramo kunumi va'e oipyxo ramo omano.

⁵⁵ Abimeleque omano maa Israel regua avakue oexa vy oje'oipa peteĩ-teĩ ngoo katy.

⁵⁶ Ha'e rami py Abimeleque re Nhanderuate ombou nguu pe ojapo vaiague rekovia, guyvy kuery setenta va'e ojukapaague re.

⁵⁷ Ha'e rami ae avi Siquém pygua avakue áry Nhanderuate ombou ojapo vaiague ha'e javi rekovia. Ha'e rami vy ha'e kuery re ojeupity Jerubaal ra'y Jotão ijayvu vaiague.

10

Israel rerekoa kuery Tola ha'e Jair rekokie oĩa

¹ Abimeleque oiko rire ma Israel kuery repyará oiko Issacar regua Puá ra'y Tola, Dodô ramymino. Ha'e va'e ma Samir py oiko Efraim regua yvy'ã reia re.

² Ha'e va'e ma vinte e três ma'etỹ re opena Israel kuery re. Ha'e gui omano, ha'e rã onhono porãa Samir py ae.

³ Tola oiko rire ma oiko Jair. Ha'e va'e ju opena Israel kuery re, vinte e dois ma'etỹ re.

⁴ Ha'e va'e ma trinta gua'y kuery oguereko, trinta mburika'i áry ikuai va'e. Oguereko avi trinta tetã. Ha'e va'e ma Havote-Jair omboery kova'e ára peve, Gileade yvy re ikuai va'e.

⁵ Ha'e gui Jair omano, ha'e rã Camom py onhono porãa.

Filisteu ha'e Amom kuery rembiguai ikuai jave guare

⁶ Ha'e gui Israel kuery ha'eve'ÿa rami ju ikuai SENHOR renonde. Ha'e vy Baal ra'angaa kuery pe rive ikuai, Astarote, ha'e Síria pygua kuery ruete ramigua ikuai va'e pe, Sidom, Moabe, Amom ha'e filisteu kuery pegua va'e pe. Ojepe'apa okuapy SENHOR pe ikuaia gui, ixupe nda'ikuaivei.

⁷ Ha'e ramo Israel kuery rovai SENHOR poxya hendy vy omboaxapa filisteu ha'e Amom kuery po py.

⁸ Ha'e ramo ha'e va'e kuery ombojexavai Israel kuery ha'e va'e ma'etÿ guive, oguereko axy rei. De-zoito ma'etÿ re oguereko axy Israel kuery Jordão yakã rovai re ikuai va'e ha'e javi, amorreu kuery yvy re Gileade py ikuai va'e.

⁹ Ha'e gui Amom kuery ma Jordão yakã kyvõ rupi oaxa Judá kuery rovai ju opuã avi aguã, Benjamim ha'e Efraim kuery rovai guive. Ha'e ramo Israel kuery ikuai axy ete.

¹⁰ Ha'e gui Israel kuery o japukai okuapy SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Rojejavy nderovai, mba'eta oreruete roeja vy Baal ra'angaa kuery pe rive orekuai.

¹¹ Ha'e rã SENHOR ombovai Israel kuery pe:

— Egito pygua kuery penemoingo axy jave, ha'e gui amorreu kuery ju, Amom kuery, filisteu,

¹² Sidom pygua, amalequita ha'e maonita kuery penderereko axy rã xevy pe pejapukai jave xee ndorogueraa jepei ri ty'y ha'e kuery po gui?

13 Ha'e rami teĩ peẽ xereja ma tuuete ramigua pe rive pendekuai aguã. Ha'e nunga rupi xee ndorogueraa jepevei ma 'rã.

14 Tapeo, pejapukai penderueterã peiporavo va'ekue pe ae. Ha'e kuery ae tapendereraa jepe pejexavaia gui — he'i.

15 Ha'e rami teĩ Israel kuery ojavukaive ju SENHOR pe:

— Rojejavy ae ma. Ejapo orere rejapoxea ha'e javi rami, va'eri orereraa jepe ju aỹ ete'i ri jepe, rojerure ndevy — he'i okuapy.

16 Ha'e rami vy ha'e kuery mbyte gui oipe'apa okuapy amboae kuery ruete ra'angaa, ha'e vy SENHOR pe ju ikuai. Ha'e ramo ndoexa uka e'ỹvei Israel kuery omboaxya, ikuai axy rã.

17 Amom kuery ma ono'õ vy Gileade py ikuai. Ha'e rã Israel kuery ma oupa vy Mispa py ikuai.

18 Ha'e ramo heta va'e kuery regua Gileade pygua huvixa kuery joupe-upe aipoe'i okuapy:

— Mava'e ava nda'u ha'e ranhe 'rã oo Amom kuery rovai opuã aguã? Ha'e va'e oĩ 'rã Gileade pygua ha'e javi ruvixarã.

11

Israel kuery repyarã Jefté onhemoĩague

1 Ha'e gui Gileade tetã pygua Jefté ju oiko. Ha'e va'e ava ma ipy'a guaxu va'e, kunha itavy rei va'e pi'a, Gileade ra'y.

2 Gileade ra'yxy ae oguereko avi ta'y kuery. Ha'e va'e kuery tujapa ma vy omoxẽ Jefté. Ha'e vy aipoe'i okuapy ixupe:

— Ndee ma mba'eve ndererekoi 'rã orevy guarã nhanderu oguereko va'e regua, kunha mboae pi'a reiko vy — he'i okuapy.

³ Ha'e ramo guyke'y kuery renonde gui Jefté ojava vy Tobe yvy re ju oiko. Ha'e pygua avakue hi'arandu e'ỹ rei va'e hexe onhemoirũ vy oje'oi 'rã hupive.

⁴ Ha'e va'e rire Amom kuery opu'ã okuapy Israel kuery rovai.

⁵ Ha'e kuery opu'ã rã Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery oje'oi Jefté oĩa py, Tobe yvy gui ogueru aguã.

⁶ Ha'e vy aipoe'i okuapy Jefté pe:

— Eju oreruvixarã, Amom kuery rovai nhapu'ã aguã.

⁷ Jefté ombovai Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery pe:

— Ha'e rami avi peẽ kuery ndaxerayvui vy nax-emoxẽi ri ty'y raka'e xeru ro gui? Ha'e vy mba'e re tu aỹ peju xea py, pendekuai axy vy rive? — he'i

⁸ Ha'e ramo Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery aipoe'i ju Jefté pe:

— Ha'e rami rã ae roju ndea py. Eju orereve, Amom kuery rovai nhapu'ã aguã. Ha'e rã ndee ma reĩ 'rã Gileade pygua kuery ha'e javi ruvixa — he'i okuapy.

⁹ Ha'e ramo Jefté ju oporandu Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery pe:

— Ha'e gui xapy'a rei xereraa ju ri Amom kuery rovai apu'ã aguã, ha'e SENHOR xepo py omboaxa ramo anhetẽ ri pa xee aiko 'rã penderuvixa?

¹⁰ Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery ombovai:

— SENHOR ae 'rã nhanembyte oĩ oreayvu rend-uarã, ha'e rami vy orembopaga 'rã ndeayvuague ndorojapoi ramo — he'i.

¹¹ Ha'e rami rã Jefté oo Gileade pygua nhomongeta va'ety kuery reve. Ha'e rã ha'e pygua kuery omoĩ nguvixarã. Ha'e gui SENHOR renonde Mispa py ju Jefté omombe'upa SENHOR ijayvuague.

¹² Ha'e gui Amom kuery ruvixaa katy Jefté omondouka guembiguai kuery oayvu mombe'uarã. Ha'e vy aipoe'i uka:

— Mba'e tu rereko xereve, xea py reju vy xeyvy rovai repu'ã aguã?

¹³ Jefté rembiguai kuery pe Amom pygua huvixa ombovai:

— Mba'eta Egito yvy gui Israel kuery ou vy ojopy raka'e oreyvy Arnom guive Jaboque peve, ha'e gui Jordão yakã peve ju. Aỹ eme'ẽ porã'i ju xeyvy — he'i.

¹⁴ Ha'e rami teĩ guembiguai kuery mboae ju Jefté omondouka Amom kuery ruvixa pe oayvu mombe'uarã.

¹⁵ Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Jefté aipoe'i uka: Israel kuery ma ndojopyi raka'e Moabe pygua kuery yvy, neĩ Amom kuery yvy.

¹⁶ Mba'eta Egito gui Israel kuery ou vy tekoa e'ỹa rupi oguata Ye'ẽ Pytã peve, ha'e rupi ae Cades py ovaẽ aguã.

¹⁷ Ha'e ramo Israel kuery oayvu mombe'uarã omondouka raka'e Edom pygua kuery ruvixaa py. Ha'e vy aipoe'i uka: “Rojerure ndevy roaxa ta ndeyvy rupi”, he'i uka. Ha'e rami teĩ Edom pygua kuery ruvixa noendu potai. Ha'ekue rami ae ju

Israel kuery ojerure Moabe pygua kuery ruvixa pe, ha'e va'e voi noendu potai. Ha'e rami rã Cades py ranhe Israel kuery ikuai.

¹⁸ Ha'e va'e rire tekoa e'ÿa rupi uguata vy ojeapa raka'e Edom ha'e Moabe pygua kuery yvy yke rupi. Ha'e vy ha'e va'e kuery yvy gui mombyry'i ovaẽ kuaray oua katy, Arnom yakã rovai re ae ikuai. Ha'e rami vy novaẽi raka'e Moabe kuery yvy re, mba'eta Arnom yakã ma ijyvy apy oĩ.

¹⁹ Ha'e ramo amorreu kuery ruvixa Hesbom pygua Seom pe ju Israel kuery omondouka oayvu mombe'uarã. Ha'e vy aipoe'i uka ixupe: “Rojerure ndevy, toroaxa ndevvy rupi orekuai aguã py rovaẽ aguã”, he'i

²⁰ teĩ Israel kuery re Seom ndojeroviai vy nomboaxai oyvy rupi. Ha'e rami 'rãgue py ojeupegua kuery ha'e javi oenoĩ vy Jaza py ikuai, ha'e vy opu'ã okuapy Israel kuery rovai.

²¹ Ha'e gui Israel kuery po py SENHOR Israel kuery ruete omboaxa Seom ha'e ixupegua kuery ha'e javi, ha'e ramo ojukapa. Ha'e ramo Israel kuery oipe'apa amorreu kuery ijyvy rupi ikuaiague gui.

²² Ipo'aka amorreu kuery yvy ha'e javi re, Arnom guive Jaboque peve, ha'e gui tekoa e'ÿa guive Jordão yakã peve.

²³ Ha'e rami py SENHOR Israel kuery ruete ae oipe'a uka raka'e amorreu kuery ojeupegua kuery renonde gui. Ha'e gui ndee ma nhi'ã kova'e yvy ja renhemoingo ta?

²⁴ Anhetẽ e'ÿ ri ty'y penderuete Camos mba'emo pende vy omboaxa va'e ramo “Oremba'e” peje? Ha'e rami ae avi ore kuery voi rojopy 'rã oreruete SENHOR orerenonde gui oipe'a va'ekue yvy.

²⁵ Ndee ma nhi'ã Zipor ra'y Balaque Moabe pygua ruvixa oĩ va'ekue gui nembaraeteve? Mba'eta ha'e va'e ma peteĩgueve nda'ijayvu rei raka'e Israel kuery rovai, ha'e kuery re nopu'ãi guive.*

²⁶ Ha'e gui Israel kuery trezentos ma'etỹ re Hesbom ha'e Aroer re hekoa jave, ha'e ijyvýry tekoa'i ikuai va'e rupi, ha'e gui Arnom yakã rembe ha'e javi rupi tetã ikuai va'e re ha'e kuery hekoa jave ma, ha'e va'e jave mba'e re tu ndapejopy jevyi raka'e ha'e va'e tetã?

²⁷ Ha'e nunga rupi xee e'ỹ ajevavy nderovai! Ha'e rã ndee ae ma rejapo vai orerovai repu'ãa py. Tove SENHOR pavẽ re oĩkuuaa pota va'e toĩkuuaa pota aỹ Israel ha'e Amom kuery re, he'i uka.

²⁸ Ha'e rami teĩ Amom kuery ruvixa ndojapyx-aka potai Jefté oayvu omombe'u uka va'ekue re.

Jefté onhemboayvuague

²⁹ Ha'e ramo Jefté re SENHOR Nhe'ẽ ou ramo oaxa ovy Gileade ha'e Manassés rupi, ha'e vy Gileade regua Mispa oĩ va'e peve oo, ha'e Mispa gui oo ju Amom kuery rovai opu'ã aguã.

³⁰ Jefté onhemboayvu vy oura SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xapy'a rei Amom kuery xepo py remboaxa ramo

³¹ Amom kuery re xepo'akaague gui ajevvy ju ma ramo xerokẽ gui xerovaexĩ aguã ha'e ranhe oẽ ouvvy va'e rei amboaxa 'rã SENHOR peguarã, ixupe xee ame'ẽ 'rã apy reve — he'i.

* **11:25** Números 22 guive 24 peve.

³² Ha'e rami vy Jefté oo Amom kuery reve nho-vaexĩ, ha'e kuery rovai opu'ã aguã. Ha'e gui Jefté po py SENHOR omboaxapa.

³³ Ha'e ramo oitypa Aroer guive Minite katy'i peve (vinte tetã ha'e javi vy), ha'e Abel-Queramim peve ju. Heta tekoa oity. Ha'e rami vy Israel kuery renonde Amom kuery nda'ipo'akavei aguã rami ikuai.

³⁴ Ha'e gui Mispa py Jefté ou jevy vy ngoo py ovaẽ ramo tajy ae ha'e ranhe oẽ ouvy ovaexĩ aguã. Pandeiro reve ojerokya rupi ou. Ha'e va'e ma tajy peteĩ'i va'e ae, tajy mboae nda'ipoi, ta'y e'ỹ va'e guive.

³⁵ Guajy oexa vy Jefté oao omondoropa reve aipoe'i:

— Aikore xerajy, ndee xemomboríau ete! Ndee ma reiko ajexavai aguã rami, mba'eta nda'evei SENHOR pe anhemboayvuague amboaxa rive ju aguã.

³⁶ Ha'e rã kunhataĩ ombovai nguu pe:

— Xeru, ndee renhemboayvu ae ma SENHOR pe. Ha'e rami xere ejapo SENHOR pe renhemboayvuague rami ae. Mba'eta nderovaigua Amom kuery gui SENHOR nderepy rive — he'i.

³⁷ Aipoe'ive ju nguu pe:

— Peteĩ mba'e ejapo xevy: Taa ranhe, mokoĩ jaxy re taiko yvy'ã rupi, amenda e'ỹ va'e aikoa re ajae'o aguã, xeirũ kuery reve.

³⁸ Tuu ombovai vy — Tereo — he'i vy mokoĩ jaxy re omondouka. Ha'e ramo oirũ kuery reve tajy oo vy yvy'ã rupi ojae'o omenda e'ỹ va'e oikoa re.

³⁹ Mokoĩ jaxy opa ma ramo ojevvy ju nguaa py. Ha'e ramo hexe ejapo onhemboague. Kunhataĩ

va'e ma ava reve nonhemoirũi ae. Ha'e va'e gui oiko Israel kuery rekorã,
⁴⁰ mba'eta ma'etỹ nhavõ Israel rajy kuery oje'oi 'rã irundy ára re, Gileade pygua Jefté rajy re ipy'a vaia rupi oporaei aguã.

12

Efraim kuery re Jefté kuery opu'ãague

¹ Ha'e ramo Efraim regua avakue oenoĩmbaa rã oje'oipa Zafom katy. Ha'e vy aipoe'i okuapy Jefté pe:

— Mba'e re tu Amom kuery rovai repu'ã aguã reo jave norerenõ ore avi nderupive roo aguã? Roapy 'rã ndero, ha'e py reĩ teri reve.

² Ha'e kuery pe Jefté ombovai:

— Ha'e rami avi Amom kuery reve xevygua kuery joguero'a ete jave xee roenoĩ teĩ peẽ kuery ndapeoi va'ekue ha'e kuery po gui xereraa jepe aguã.

³ Peẽ ndaxereraa jepei taa aikuaa vy mae ajeayvukue'i py e'ỹ aa Amom kuery rovai apu'ã aguã. Ha'e ramo xepo py SENHOR omboaxa ha'e kuery ha'e javi. Ha'e gui mba'e re tu aỹ peju xea py xerovai pepu'ãxe vy? — he'i

⁴ Ha'e rami vy Gileade pygua avakue Jefté omboatypa vy opu'ã okuapy Efraim kuery rovai. Gileade pygua avakue oitypa Efraim regua, mba'eta Efraim pygua kuery ijayvu vy “Peẽ Gileade pygua kuery Efraim gui pejepe'a va'ekue, Efraim ha'e Manassés kuery mbyte pendekuai va'ekue”, he'i rire.

⁵ Ha'e ramo Gileade pygua kuery ojokopa Jordão yakã oaxaaty Efraim katy oo va'e py. Ha'e rami vy

Efraim regua ojava ovy vy “Aaxaxe” he'i ramo ha'e kuery pe Gileade pygua avakue ju oporandu 'rã: “Ndee pa Efraim pygua ae?” Ha'e rã ombovai vy “Any” he'i

⁶ ramo aipoe'ive ju 'rã: “Ha'e vy aipo're: ‘Chibolete' 're”, he'i 'rã. Ha'e ramo ombovai vy xapy'a rei “Sibolete” he'i 'rã ayvu ndoupity porãi vy. Ha'e ramo oguero'a vy ojuka 'rã Jordão yakã oaxaaty pyve. Ha'e rami vy ha'e va'e jave py Efraim kuery va'e regua omano quarenta e dois mil.

⁷ Gileade pygua Jefe'té ma mboapy meme ma'etỹ re opena raka'e Israel kuery re. Ha'e gui omano rã onhono porãa peteĩ tetã Gileade re oĩ va'e py.

Joguerekoa kuery Ibsã, Elom ha'e Abdom ikuai jave guare

⁸ Ha'e va'e rire ma Belém pygua Ibsã ju opena Israel kuery re.

⁹ Ha'e va'e ma trinta gua'y kuery oguereko, trinta guajy kuery guive mombyrygua kuery re omenda va'e meme. Ha'e rami ae avi mombyry gui trinta kunhague ogueru gua'y kuery ra'yxyrã. Sete ma'etỹ re opena Israel kuery re.

¹⁰ Ha'e gui Ibsã omano rã onhono porãa Belém tetã py ae.

¹¹ Ha'e va'e rire ma Zebulom pygua Elom oiko. Ha'e va'e ma dez ma'etỹ re opena Israel kuery re.

¹² Zebulom pygua Elom omano rã onhono porãa Zebulom yvy re Aijalom py.

¹³ Ha'e va'e rire ma piratonita Hilel ra'y Abdom ju opena Israel kuery re.

¹⁴ Ha'e va'e ma quarenta gua'y kuery oguereko, ha'e gui trinta guamymino kuery. Ha'e va'e kuery

ma setenta mburika'i áry ikuai. Oito ma'etỹ re opena Israel kuery re.

¹⁵ Ha'e gui piratonita Hilel ra'y Abdom omano rã onhono porãa Efraim yvy re Piratom py, yvyty reia rupi amalequita kuery ikuaia py.

13

Sansão itui'iague

¹ SENHOR renonde Israel kuery ha'eve'ỹa rami ju ikuai ramo quarenta ma'etỹ re omboaxa filisteu kuery po py.

² Zorá tetã py oiko peteĩ ava Dã ramymino, Manoá hery va'e. Ta'yxy ma imemby va'erã e'ỹ ae oiko vy na'imembyi.

³ Ha'e gui kunha va'e pe SENHOR-a guigua anjo ojexa uka vy aipoe'i ixupe:

— Ma'ẽ, ndee ma nememby va'erã e'ỹ ae reiko va'ekue, nememby va'e'ỹ teri va'eri rereko'i 'rã, ha'e vy reikuavã nho 'rã peteĩ ava'i.

⁴ Ha'e rã aỹ ma eiko kuaa ke, ey'u eme vinho, neĩ iro va'e. He'u eme ha'eve'ỹ va'e.

⁵ Mba'eta ndee rereko'i vy reikuavã 'rã peteĩ ava'i. Ha'e va'e akã re napemovaẽi 'rã kyxe hi'a pejaya aguã. Mba'eta ava'i guive oiko 'rã nazireu, guyru'i py teri oĩ reve ae 'rã oiko Nhanderuate pe omboaxa pyre.* Ha'e gui omboypy 'rã Israel kuery ogueraa jepe aguã filisteu kuery po'akaa gui — he'i.

* **13:5** Nazireu kuery mboae ma Nhanderuate pe mba'emo ojapo aguã re onhemboayvu va'e (Números 6.1-21). Ha'e rã Sansão ma itui'i e'ỹ re voi anjo oiporavo uka va'ekue nazireu oiko aguã.

⁶ Ha'e rami rã omea py kunha va'e oo vy aipoe'i ixupe:

— Peteĩ ava Nhanderuete remimbo'e ou kuri xea py, Nhanderuetea guigua anjo ramigua ojekuaa, nhanemongyje rei va'e. Ha'e rã xee ma naporandui maguigua paa re, neĩ ha'e voi guery nomombe'ui xevy,

⁷ va'eri aipoe'i xevy: “Ma'ẽ, ndee rereko'i vy reikuavã 'rã peteĩ ava'i. Ha'e nunga rupi aỹ ma ey'uve eme vinho, neĩ iro va'e, he'u eme guive ha'eve'ỹ va'e, mba'eta ava'i ma oiko 'rã nazireu Nhanderuete pe omboaxa pyre, guyrui py oĩ reve omanoa ára peve”, he'i va'ekue xevy.

⁸ Ha'e ramo Manoá onhembo'e SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Xe-SENHOR, ajerure ndevy, embou ju ava neremimbo'e, torembo'e ava'i itui'i va'erã roguereko aguã re.

⁹ Ha'e rami Manoá ijayvu rã Nhanderuete oendu ramo SENHOR-a guigua anjo teĩgue ju ou kunha va'e oĩa py, mba'ety py uguapy oiny jave. Ha'e rã ime Manoá ma noĩ hexeve.

¹⁰ Ojekuaa ramo kunha va'e opu'ã pojava ho'amy vy onha ovy ome pe omombe'u. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Ma'ẽ, xevy ojexa uka ju ava kueve'i ojexa uka va'ekue — he'i.

¹¹ Ha'e ramo Manoá opu'ã avi vy gua'yxy rakykue oo. Ha'e gui ava va'e hi'aña py ovaẽ vy aipoe'i ixupe:

— Ndee pa kova'e kunha pe ndeayvu ra'e?

Ombovai:

— Xee ae ri — he'i.

¹² Ha'e ramo Manoá aipoe'i:

— Ha'e gui ndeayvuague ojeupity ma jave marã rami 'rã tu roguereko ava'i, ha'e mba'e nunga 'rã tu ojapo?

¹³ Ixupe SENHOR-a guigua anjo ombovai ju:

— Tove kunha va'e toiko xeayvuague rami ae.

¹⁴ Ha'e rami vy peteĩve henda py ndo'ui 'rã uva'a guigua, vinho neĩ iro va'e ndoy'ui 'rã, ndo'ui 'rã guive ha'eve'ỹ va'e. Ixupe xeayvuague ha'e javi 'rã ojapo — he'i.

¹⁵ Ha'e ramo Manoá teĩgue ju aipoe'i SENHOR-a guigua anjo pe:

— Epytave'i ranhe ke, ha'e rã ndevy roguereko katu 'rã peteĩ kavara'i — he'i,

¹⁶ mba'eta Manoá ndoikuaai SENHOR-a guigua anjo oikoa. Ha'e gui SENHOR-a guigua anjo aipoe'i Manoá pe:

— Apytave teĩ nda'ui 'rã tembi'u reme'ẽ va'e. Xapy'a rei mba'emo reapy reve reme'ẽ va'erã ri rereko katu vy SENHOR pe ae eme'ẽ — he'i.

¹⁷ Manoá oporandu ju SENHOR-a guigua anjo pe:

— Marã rami tu nderery, ndeayvuague ojeupity ramo romboete aguã?

¹⁸ SENHOR-a guigua anjo ombovai vy

— Mba'e re tu reporandu xerery re? Mba'eta iporã ete va'e oikuaa pyrã e'ỹ — he'i.

¹⁹ Ha'e gui Manoá ojopy peteĩ kavara'i ha'e mba'emo aju guigua ome'ẽ va'erã. Ha'e va'e ma SENHOR pe ome'ẽ peteĩ ita áry. Ha'e ramo SENHOR-a guigua anjo ma peteĩ mba'e ojapo iporã ete va'e, Manoá ha'e ta'yxy oexaa py.

²⁰ Ha'e rami vy altar áry gui tata yva katy ojeupi ovy va'e rupi SENHOR-a guigua anjo voi ojeupi ovy.

Ha'e rã Manoá ha'e ta'yxy oexa vy guenapy'ã re ikuai ngova yvy re omovaẽ reve.

²¹ Manoá pe, neĩ ta'yxy pe anjo SENHOR-a guigua ndojexa ukavei ramo Manoá oikuaa SENHOR-a guigua anjo oikoa.

²² Ha'e rami vy aipoe'i gua'yxy pe:

— Anhetẽ ete nhamano 'rã, Nhanderujete jaexa rire.

²³ Ha'e rã ta'yxy ombovai:

— SENHOR nhandejukaxe va'e rire nhandepo gui ndojopyi 'rãgue mba'emo jaapy reve nhamẽ va'ekue, neĩ mba'emo aju guigua. Neĩ ndoexa ukai 'rãgue ha'e nunga ha'e javi, neĩ ndoikuaa ukai 'rãgue guive — he'i.

²⁴ Ha'e va'e rire ma kunha va'e oikuavã'i peteĩ ava'i. Ha'e vy omboery Sansão. Ha'e gui ava'i tuvixa ovy, ha'e SENHOR omoingo porã.

²⁵ Ha'e gui Zorá ha'e Estaol mbyte Maané-Dã py oiko jave SENHOR Nhe'ẽ omboypy oguereko aguã.

14

Sansão omendaxeague

¹ Ha'e gui Sansão ma Timna tetã py oo. Ha'e py ma peteĩ filisteu rajy oexa vy

² ojevvy vy omombe'u ngu ha'e oxy pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Timna py aexa kuri peteĩ kunha, filisteu kuery rajy regua. Peru ta'vy xera'yxyrã.

³ Ha'e rami teĩ tuu ha'e ixxy ombovai:

— Jipoi ri ty'y kunha nhaneretarã kuery rajy regua, ha'e'ỹ vy nhande kuery ha'e javi regua, filisteu kuery ikuaia gui ndera'yxyrã rejopy 'rãgue

py? Mba'eta ha'e kuery ma opire omboi uka e'ỹ va'e.

Sansão aipoe'i nguu pe:

— Eru xevy ha'e va'e ae, mba'eta ha'e va'e anho ajou porã — he'i.

⁴ Ha'e gui tuu ha'e ixy ndoikuaai SENHOR gui ha'e rami aguã oikoa. Ha'e va'e jave py Israel kuery re filisteu kuery ipo'aka ramo SENHOR oarõ filisteu kuery ombopaga aguã.

⁵ Ha'e gui nguu ha'e oxy reve jogueraa Timna py. Timna katy'i uvaty ikuai va'e py ovaẽ jave oma'ẽ vy oexa peteĩ guary ra'y okororõ reve oẽ ouvy rã oĩa katy.

⁶ Ha'e ramo hexe SENHOR Nhe'ẽ onhemonde rã omondoropa vyvoi kavara'i omondoroaa rami avi, opo py mba'eve oguereko e'ỹ re. Ha'e rami teĩ nguu neĩ oxy pe nomombe'ui ojukaague.

⁷ Oove vy kunha va'e reve ijayvu vy ojou porã.

⁸ Kueve ma rire Sansão ojevvy ju gua'yxyrã ogueraa aguã. Ha'e gui tape rupi oo vy opia ovy oexa aguã guary re'õgue. Ha'e va'e oexa rã eiru oĩ ei reve.

⁹ Opo py hetãgue ojopy vy ho'u heravy uguata reve. Ha'e gui nguu ha'e oxya py ovaẽ vy ha'e kuery pe ome'ẽ ei, ha'e rã ho'u avi. Ha'e rami teĩ ha'e kuery pe nomombe'ui guary re'õgue gui uguenoẽague.

Ayvu py mba'emo re Sansão oporanduague

¹⁰ Ha'e gui kunha va'e ro py Sansão ojapo peteĩ ngaru, mba'eta ha'e rami ae kunumigue ojapo va'erã ha'e kuery reko rami vy. Tuu avi oo.

¹¹ Ha'e gui filisteu kuery Sansão oexa vy trinta avakue oenoĩ hexeve ikuai aguã.

¹² Ha'e gui ha'e va'e kuery pe Sansão aipoe'i:

— Pěvy amombe'u ta peteĩ ayvu pembovai va'erã. Xapy'a rei sete ára re ngaru ndopai peve pembovai kuaa ri ramo pěvy ame'ẽ 'rã trinta kamixa ha'e trinta ao ngaru oĩa py oiporupy.

¹³ Ha'e rã napembovai kuaai ri vy peẽ ae 'rã peme'ẽ xeivy trinta kamixa ha'e trinta ao ngaru oĩa py oiporupy — he'i.

Ha'e kuery aipoe'i:

— Emombe'u ha'vy orevy, toroendu ayvu rombovai aguã.

¹⁴ Ha'e ramo ha'e kuery pe omombe'u vy — Okaru va'ekue gui oẽ tembi'u,

imbaraete va'ekue gui oẽ he'ẽ va'e — he'i.

Ha'e rã mboapy ára re ha'e kuery nombovai kuaai okuapy.

¹⁵ Sete araa py ma ha'e kuery aipoe'i Sansão ra'yxy pe:

— Ndeayvu na neme pe orevy oporanduague omombe'u porãve aguã re, ndee ha'e nderu ro roapypa e'ỹ aguã. Tyrã pa oremba'e rei-rei reipe'a aguã rive orerenoĩ uka? Ha'e rami e'ỹ teve? — he'i okuapy.

¹⁶ Ha'e ramo Sansão renonde ta'yxy ojae'o. Ha'e vy aipoe'i:

— Xemomboriau ete, ndaxerayvui vy. Mba'eta xeretã pygua kuery pe remombe'u ayvu ha'e kuery ombovai va'erã, teĩ xeivy voi neremombe'u porãvei teri.

Ha'e ramo ombovai:

— Neĩ xeru neĩ ha'i pe voi namombe'ui. Ha'e gui ndevy ma nhi'ã amombe'u 'rã? — he'i.

¹⁷ Ha'e rã henonde ojae'o oikovy sete ára re ngaru oikoa pukukue re. Ha'e ramo sete araa py

mae omombe'u porãve ixupe oporandu riae ramo. Ha'e ramo kunha va'e ju omombe'u guetã pygua kuery pe.

¹⁸ Ha'e gui sete araa py kuaray oike e'ỹ mbove ma ha'e va'e tetã pygua avakue aipoe'i Sansão pe:

— Mba'e nunga tu oiko ei gui he'ëve va'e, ha'e guary gui imbarateve va'e? — he'i.

Ha'e rã ha'e kuery pe Sansão aipoe'i:

— Xerymba vaka kunha py yvy napeikaraĩ va'e rire napembovai kuaai 'rãgue aporanduague.*

¹⁹ Ha'e ramo hexe SENHOR Nhe'ẽ onhemonde ramo Asquelom pygua kuery ikuaia py oo vy ha'e va'e regua ojuka trinta avakue. Ha'e rami vy ha'e kuery ao ngaru oĩa py oiporu va'e oipe'apa vy ome'ẽ oporanduague ombovai va'ekue pe. Va'eri ivai raxa reve oo ju ngu ro katy.

²⁰ Ha'e gui Sansão irũ ae pe ju ome'ẽa kunha va'e ta'yxyrã.

15

Filisteu kuery mba'ety rupi Sansão oapypaague

¹ Kueve ma rire trigo omono'õa ára py Sansão peteĩ kavara'i ogueraa reve vy oo guembirekoa py, “Avaẽ 'rã xerembireko oĩa py” he'i vy. Ha'e rami teĩ hatyu nomovaẽi.

² Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xee aexa'ã ndereayvuveia rami. Ha'e rami vy neirũ pe ju ame'ẽ. Ha'e rami avi ikypy'y kyrĩve va'e ixugui iporãve va'e'ỹ ri ty'y? Ha'e rami rã eraa hekovia.

* **14:18** “Xerymba vaka kunha” he'ia ma gua'yxy re ae ijayvu vy, “Xera'yxy pe napeporandui va'e rire napembovai kuaai 'rãgue” he'i aguã.

³ Sansão ombovai:

— Aỹ ma xee ha'evea rami 'rã ambopaga filisteu kuery — he'i.

⁴ Ha'e rami vy oo vy ojopy trezentos aguara'i, ha'e mokō-mokoĩ ruguai re ojokua hendy va'erã.

⁵ Hendy va'erã omoendypa vy opoipa filisteu kuery mba'ety rupi. Ha'e rami vy omoendy mba'emo aju jokuaa ikuai va'e, nomono'õi teri va'ekue guive, ha'e gui uvaty ha'e oliveira-ty ha'e javi rupi.

⁶ Filisteu kuery oporandu okuapy:

— Mava'e tu ha'e nunga ojapo?

Ombovaia:

— Timna pygua rajy me Sansão ojapo, mba'eta ixugui ta'yxy oipe'a vy irũ pe ju ome'ẽ rire — 'ea. Ha'e ramo filisteu kuery oje'oi vy oapy kunha va'e tuu reve.

⁷ Sansão aipoe'i ha'e kuery pe:

— Evoko rami pejapo rire ndapytu'ui 'rã aipotaa rami ajepy e'ỹa ja — he'i.

⁸ Ha'e rami vy oguero'a vy ojuka reta. Ha'e vy oo ju, Etã py itaovape guy oĩ va'e py opyta.

Judá regua avakue Sansão ojokua reve ogueraa ague

⁹ Ha'e ramo filisteu kuery oje'oi vy Judá rovai opu'ã okuapy. Ha'e rami vy Leí tetã katy'i rupi ikuai.

¹⁰ Ha'e kuery pe Judá regua avakue oporandu:

— Mba'e re tu peju ore kuery rovai?

Ha'e kuery ombovai:

— Sansão re roju rojokua heravy aguã, hexe rojapo aguã ore kuery re ojapoague rami avi — he'i okuapy.

¹¹ Ha'e ramo trêš mil avakue Judá regua oje'oi Etã py itaovape guy oĩ va'e py. Ha'e vy aipoe'i okuapy Sansão pe:

— Ndereikuaai teve filisteu kuery nhandere ipo'akaa? Mba'e re tu ha'vy ha'e rami ete rejapo nhande kuery re?

Ombovai:

— Xere ha'e kuery ojapoague rami ae avi xee ajapo karamboae ha'e kuery re — he'i.

¹² Ha'e kuery aipoe'i:

— Ore roju rojokua heravy aguã, filisteu kuery po py romboaxa aguã.

Sansão aipoe'i ha'e kuery pe:

— Peura ha'vy peẽ ae xejuka e'ỹ aguã.

¹³ Ha'e kuery ombovai:

— Any ri, rojokua heravy aguã rive roju ha'e kuery po py romboaxa aguã. Mba'eve py rei ndorojukai 'rã — he'i. Ha'e rami vy mokoĩ ixã pyau py ojokua vy oguenoẽ heravy itaovape guy py oĩa gui.

Mburika raĩ'y kãgue py Sansão mil avakue ojukaague

¹⁴ Leí tetã py ha'e kuery oguerovaẽ ramo filisteu kuery ovy'a reve oẽmba jogueruvy ovaexĩ aguã. Ha'e rami teĩ Sansão re SENHOR Nhe'ẽ onhemonde ramo ixã ijyva rupi ojokuaague omondo nhimbo kaigue'i rami rive. Ha'e rami vy ojokuaague ojer-apa ipo gui.

¹⁵ Peteĩ mburika'i raĩ'y kãgue pyau teri va'e ha'e katy'i itui va'e ojou vy ha'e va'e py ojuka mil avakue.

¹⁶ Ha'e vy aipoe'i:

— Peteĩ mburika'i raĩ'y kãgue py ajapo opa rupi
ono'õa aguã rami,
peteĩ mburika'i raĩ'y kãgue py rive ajuka mil
avakue — he'i.

¹⁷ Ha'e rami ijayvupa ma vy omombo haĩ'y kãgue
opo gui. Ha'e va'e henda ma omboery Ramate-
Leí.*

¹⁸ Ijy'uvei vaipa vy ojapukai SENHOR pe. Ha'e vy
aipoe'i:

— Xee nerembiguai pe heta reraa jepe uka kuri.
Ha'e gui xee amano 'rã teve xey'uvei gui? Aĩ vai
'rã teve ha'e va'e kuery opire omboi uka e'ỹ va'e po
py? — he'i.

¹⁹ Ha'e ramo itakua Leí py oĩ va'e SENHOR oipe'a vy
ojapo yy oxyry ouvy aguã rami. Sansão oy'u ma vy
imbaraete ha'e oiko porã ju. Ha'e va'e rire ha'e va'e
henda omboerya En-Hacoré aỹ peve.†

²⁰ Sansão ma vinte ma'etỹ re opena Israel kuery
re, flisteu kuery ipo'aka jave ae.

16

Gaza py Sansão ooague

¹ Ha'e gui Gaza tetã py ju Sansão oo. Ha'e py
ma peteĩ kunha itavy rei va'e oexa vy hexeve
jogueroke rive.

² Gaza pygua kuery joupe-upe

— Sansão ovaẽ ra'e apy — he'i okuapy.

Ha'e ramo ojoko mbeguepa, pytũ mbukukue re
oarõ okuapy tetã kora rokẽ py onhemia py. Pytũ
mbukukue re okyrirĩ okuapy, mba'eta aipoe'i:

* **15:17** Tery Ramate-Leí ma “Yvy'ã haĩ'y kãgue oĩa” 'ea. † **15:19**
Tery En-Hacoré ma “Ojapukai va'e pegua yvu” 'ea.

— Nharõ tema ko'ẽ peve. Ha'e rami vy jajuka 'rã
— he'i vy.

³ Ha'e rã Sansão ma pytũ mbyte peve'i nhogueronheno joguerupy. Ha'e gui ovy vy ojopy tetã kora rokẽ jovaive regua. Ijokoa reve oipe'a vy omoĩ oaxi'y áry, ha'e vy yvy'ã katy ogueraa, yvyty apyte áry Hebrom renonde katy peve.

Dalila Sansão ojopy uka nhemiague

⁴ Ha'e va'e rire Sansão inhakã vai peteĩ kunha Soreque yvyugua py oiko va'e Dalila hery va'e re.

⁵ Ha'e ramo kunha va'e oĩa py filisteu regua yvatekueve oje'oi vy aipoe'i ixupe:

— Ndeayvu na ixupe ndevy omombe'u porãve aguã mba'e nunga rupi pa imbaraete oikovya, ha'e mba'e nunga py pa rojokua vy rojopy ete aguã. Ha'e ramo ore kuery peteĩ-teĩ ndevy rome'ẽ 'rã mil e cem hatã'i va'e prata guigua — he'i okuapy.

⁶ Ha'e rami rã Dalila aipoe'i Sansão pe:

— Ajerure ndevy remombe'u aguã xevy mba'e nunga rupi tu nembaraetea, ha'e mba'e nunga py ndejokua vy 'rã tu ndere ipo'akaa.

⁷ Sansão ombovai:

— Sete vaka pi pyau, ipiru e'ỹ teri va'e py ri xejokuaa ramo xekangy 'rã. Ha'e rami vy avakue mboae rami rive 'rã aiko — he'i.

⁸ Ha'e ramo Dalila pe filisteu regua yvatekueve ogueru sete vaka pi pyau, ipiru e'ỹ teri va'e. Ha'e rã ha'e va'e py kunha va'e ojokua,

⁹ ha'e rã avakue ma opy ja'o mboae py onhomi okuapy. Ha'e rami vy kunha va'e aipoe'i Sansão pe:

— Sansão, filisteu kuery ou ma ra'e ndere! — he'i ramove omondopa vaka pi, mandyju okai va'ekue omondoa rami. Ha'e rami py ndoikuaai okuapy mba'e nunga rupi pa imbaratea.

¹⁰ Ha'e gui Dalila aipoe'i Sansão pe:

— Ma'ẽ, ndee ma xejojai rei ha'e ndeapu xevy. Ma'ẽ, aỹ ma emombe'u porã xevy: Mba'e nunga py pa ndejokuaa ramo 'rã tu ha'eve?

¹¹ Ombovai:

— Ixã pyau mba'eve py oiporu pyre e'ỹ teri va'e py ri xejokuaa porã ramo xekangy vy amboae avakue rami rive 'rã aiko — he'i.

¹² Ha'e ramo Dalila ma opy ja'o mboae py avakue onhomi ma vy ixã pyau ogueru, ha'e ojokua. Ha'e vy

— Sansão, filisteu kuery ou ma ra'e ndere! — he'i teĩ ojyva kuaa omondopa vyvoi peteĩ nhimbo omondoa rami.

¹³ Ha'e gui Dalila aipoe'i Sansão pe:

— Aỹ peve xejojai anho rei ha'e ndeapu xevy. Ha'e rã aỹ ma emombe'u porã xevy: Mba'e nunga py pa ndejokuaa ramo 'rã tu ha'eve?

Ombovai:

— Ajukue popêa py xe'a sete henda py ri reipopẽ, ha'e yvyra rakua py rembopija atã ramo xekangy vy aiko 'rã avakue mboae rami rive — he'i.

Ha'e ramo oke oupy jave kunha va'e hi'a sete popêa oĩ va'e oipopẽmba ajukue popêa py,

¹⁴ ha'e peteĩ yvyra rakua py ju ombopija atã. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Sansão, filisteu kuery ou ma ra'e ndere! — he'i ramo okeague gui omyĩ vy yvyra rakua omboi vy oguenoẽ o'a ajukue popêa gui.

¹⁵ Ha'e gui kunha va'e aipoe'i ixupe:

— Mba'exa tu xevy “Roayvu” 're va'eri nekuraxõ py xere nerenhemoirũxei? Mba'eta mboapykue ma xejojai rei, neremombe'ui teri guive mba'e nunga rupi pa nembaraetea — he'i.

¹⁶ Ko'ẽ nhavõ kunha va'e oporandu tema, omombe'u ete aguã omoangeko rei riae ramo Sansão onhe'ẽ py nonhenhandu porãvei, omanoxe rive peve.

¹⁷ Ha'e rami vy kunha va'e pe onhemombe'upa opy'a re oĩ va'e ha'e javi. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Xee ma xeakã rague re kyxe omoaẽa va'erã e'ỹ, mba'eta ha'i rye py teri aĩ reve nazireu aiko Nhanderuete omboaxa pyre. Xeakã rague onhopĩa ri ramo xembaraetea ojepe'apa 'rã xegui. Ha'e ramo xekangy vy aiko 'rã avakue mboae rami rive — he'i.

¹⁸ Opy'a re oĩ va'e ha'e javi onhemombe'ua Dalila oikuaa ma vy oenoĩ uka filisteu regua yvatekueve. Ha'e vy aipoe'i:

— Peju ke teĩgue ju, mba'eta aỹ ma xevy onhemombe'u ma opy'a re oĩ va'e ha'e javi — he'i. Ha'e ramo oĩa py filisteu regua yvatekueve oupa okuapy, peráta guive ogueru.

¹⁹ Ha'e ramo Dalila ojapo o'u áry Sansão oke aguã rami. Ha'e vy peteĩ ava oenoĩ vy onhopĩ uka hi'a sete popẽa oĩ va'ekue ha'e javi. Ha'e rami py ipo'aka nho hexe, imbaraetea okanhy ete ramo.

²⁰ Ha'e gui kunha va'e aipoe'i:

— Sansão, filisteu kuery ou ra'e ndere!

Ha'e rã okeague gui omyĩ vy ojeupe ae “Jepi-aty rami aẽ ju 'rã aỹ, ha'e vy aa jepe 'rã” he'i,

mba'eta ndoikuaai teri ixugui SENHOR opo'akaa oipe'a maa.

²¹ Ha'e ramo filisteu kuery ojopy vy omombupa hexa, ha'e Gaza tetã py ogueraa. Mokoĩ corrente overa va'e guigua py ojokua. Ha'e rã mba'emo mongu'ia ombojere herekovy nhuã py ombotya py.

²² Ha'e rami teĩ inhakã rague onhopĩa rire ipukuve ju ma ovy.

Sansão omanoague

²³ Ha'e gui filisteu regua yvatekueve ono'õ okuapy nguu ete Dagom ra'angaa pe mba'emo ome'ẽ ha'e ovy'a okuapy aguã. Mba'eta

— Nhandevyguá nhanderueete ma nhandepo py Sansão nhanderoaigua omboaxa rire — he'i vy.

²⁴ Ha'e rami heta va'e kuery oexa vy oporaei okuapy nguu ete ramigua pe, mba'eta aipoe'i:

— Nhandevyguá nhanderueete nhandepo py omboaxa nhanderoaigua nhandeyvy ojapo vai ha'e nhanderegua ojuka va'ety — he'i okuapy.

²⁵ Ha'e gui opy'a py ovy'a okuapy vy aipoe'i:

— Pembou na Sansão jarovy'a rei aguã — he'i. Ha'e ramo Sansão nhuã gui herua rã oguerovy'a rei okuapy. Oo ytarã mokoĩ omo'ã mbyre pa'ũ py omopu'ãa imo'amy.

²⁶ Ha'e gui Sansão aipoe'i kunumi ipo re ogueno'ã va'e pe:

— Xerereko ke oo yta hi'aĩ va'e re apoko aguã peve, hexe ajeko aguã — he'i.

²⁷ Ha'e va'e oo ma tynyẽ rei avakue ha'e kunhague. Ikuai avi filisteu regua yvatekueve ha'e javi. Oo

ao'ia áry ma trêš mil ju ikuai avakue ha'e kunhague, Sansão re oma'ẽ okuapy ojojai rei reve.

²⁸ Sansão ojavukai SENHOR pe. Ha'e vy aipoe'i:

— SENHOR Xeruate, ajerure ndevy xere nema'endu'a aguã, ha'e eme'ẽ aỹ ete'i ri jepe xembaraete ju aguã. Xeruate, filisteu kuery re ajepy 'rãgue xerexa omombuague rekovia — he'i.

²⁹ Ha'e rami vy Sansão oikuavã mokoĩve oo yta oo mbyte py hi'aĩ va'e, ha'e va'e re onhemomburu ete ho'amy, peteĩ re ma oiporu kuaa regua re, ha'e rã amboae re ma oaxua re.

³⁰ Ha'e vy aipoe'i:

— Tamano filisteu kuery reve — he'i vy onhemomburu ete reve ojero'a ramo oo ho'apa yvatekueve ha'e heta va'e kuery ha'e py ikuai va'e ha'e javi áry. Ha'e rami py oiko vaia ára ma oikove teri reve jojukaague gui ojuka retave.

³¹ Ha'e gui ou tyvy kuery ha'e tuu ro pygua kuery ha'e javi. Hetekue oupi heravy vy onhono porã Zorá ha'e Estaol mbyte, tuu Manoá onhono porãague py ae. Vinte ma'etỹ re Sansão opena va'ekue Israel kuery re.

17

Mica ngoo py ta'angaa oguerekoague

¹ Oiko peteĩ ava Efraim regua Mica hery va'e, yvy'ã reia re oiko.

² Ha'e va'e ma aipoe'i oxy pe:

— Ha'e gui mil e cem hatã'i va'e prata guigua ndegui imondaague va'e, ha'e va'e re ndeayvu vaiague ha'e xevy remombe'u avi va'ekue, ma'ẽ, ha'e va'e peráta ma xee ae areko. Xee ae xemonda karamboae ndegui.

Ha'e ramo ixy ombovai:

— Tove SENHOR tanemoingo porã, xepi'a! — he'i.

³Oxy pe mil e cem hatã'i va'e prata guigua ome'ẽ jevy ramo ixy aipoe'ive ju:

— Kova'e peráta ma xepo gui ae amboaxa SENHOR pe. Ndee xepi'a, ndee ae 'rã reiporu peteĩ ta'angaaã rejapo uka aguã yvyra gui, ha'e gui amboae ju ma prata ryku gui. Aỹ gui ma ame'ẽmba ju 'rã ndevy — he'i.

⁴Ha'e rami rã oxy pe peráta ome'ẽ ramo duzentos hatã'i va'e prata guigua ogueraa vy opaga prata re omba'eapo va'e pe. Ha'e va'e ju peteĩ ta'angaaã ojapo yvyra gui, ha'e amboae ju ma hyku va'e gui ojapo. Ha'e va'e ta'angaa ma Mica ro py ae opyta.

⁵Ha'e rami py ava Mica hery va'e oguereko oo tuuete ra'angaa ikuaiaty. Ojapo avi peteĩ manto sacerdote pegua ha'e ta'angaa opy guarã. Peteĩ gua'y omboaxa avi sacerdote-rã.

⁶Ha'e jave py ma ndoikoi huvixave Israel kuery re opena va'erã. Ha'e ramo peteĩ-teĩ ikuai 'rã ha'e kuery ae oipotaa rami rive.

Mica ro py levita ovaẽ jave guare

⁷Ha'e gui Judá regua Belém tetã py oiko peteĩ kunumi va'e. Ha'e va'e ma levita oiko va'eri ha'e py oiko.

⁸Ha'e gui Judá regua Belém gui ha'e va'e ojepe'a ovy, mamõ rã ojou porã reia py oiko aguã. Ha'e rami vy tape rupi oo vy ovaẽ Efraim regua yvy'ã reia re, Mica ro oĩa py ae.

⁹Ha'e gui Mica oporandu ixupe:

— Magui tu reju?

Ombovai:

— Xee ma levita Judá regua Belém guigua. Ha'e vy mamó rã ajou porãa py 'rã aiko — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo Mica aipoe'i ixupe:

— Eiko xea py ae. Xerurã rami eiko, xeveygua sacerdote-rã. Ha'e rã ma'etÿa nhavõ ndevy ame'ẽ 'rã dez hatã'i va'e prata guigua, ndeaorã ha'e tembi'u — he'i rã levita va'e oendu vy ovaẽ ha'e py.

¹¹ Ovy'a reve kunumi va'e oiko ava ro py. Ta'y rami oiko.

¹² Ha'e ramo Mica ma levita regua kunumi va'e omoĩ ojepegua sacerdote-rã. Ha'e ramo Mica ro py oiko.

¹³ Ojeupe ae Mica aipoe'i:

— Aÿ xee aikuaa SENHOR xemoingo porã 'rãa, xeveygua sacerdote-rã levita areko ramo.

18

Dã regua kuery oyvy tuvixave va'erã ojouxé jave guare

¹ Ha'e va'e jave ma ndoikoi huvixave Israel kuery re opena va'erã. Ha'e rami rã Dã regua kuery oeka okuapy oyvyrã ikuai aguã, mba'eta ha'e va'e ára peve ha'e kuery ndojopyi teri oyvyrã xorte rupi ome'ẽ mbyre Israel regua ikuai mbyte.*

² Ha'e rami vy Dã kuery omondouka peteĩ nhiruĩ avakue ha'e kuery va'e regua ae, Zorá ha'e Estaol pygua kuery ipy'a guaxuvekue, yvy re oma'ẽ mbe-gue ha'e oikuaa pota aguã. Ha'e vy ha'e kuery pe

* **18:1** Josué 19.41-48

— Tapeo, peikuaa pota yvy re — he'i. Ha'e ramo oje'oi vy Efraim regua yvy'ã reia re ovaẽ Mica ro py. Ha'e vy oke okuapy ha'e py.

³ Mica ro py ha'e kuery ikuai jave oendu kuaa kunumi va'e levita regua ayvu. Ha'e vy oĩa py onhemboja vy aipoe'i ixupe:

— Mava'e tu ndereru apy? Mba'e tu rejapo reikovy apy? Ha'e mba'e tu apy rereko?

⁴ Ombovai:

— Po rami Mica ojapo xevy. Peráta re ixupe amba'eapo vy aiko ixupegua sacerdote — he'i.

⁵ Ha'e ramo aipoe'i okuapy ixupe:

— Eporandu ha'vy Nhanderuede pe, roikuaa aguã tape rupi rooa rupi iporã va'e rojou 'rã paa.

⁶ Sacerdote ombovai:

— Tapeo porã ke. Tape rupi peguataa rupi SENHOR oma'ẽ 'rã — he'i.

⁷ Ha'e ramo peteĩ nhiruĩ avakue oje'oi vy Laís tetã py ju ovaẽ. Ha'e py ma oexa rã ha'e pygua kuery ikuai porã. Sidom pygua kuery reko rami ikuai mby'a porã ha'e joe ojeroviaa rupi. Peteĩve jipoi huvixa mba'emo py omoingo axy va'erã. Sidom tetã gui mombyry ikuai, amboae kuery re nonhemoirũ guive.

⁸ Ha'e ramo ojevypa ju guyvy kuery Zorá ha'e Estaol py ikuaia py. Ha'e rã ha'e kuery pe oporandu vy

— Mba'e pa pemombe'u orevy? — he'i ramo

⁹ ombovai:

— Pepu'ã ke, jaje'oi ha'e kuery rovai. Mba'eta yvy re roikuaa potaa rupi roexa rã iporã. Peĩ rive ta tema ri ty'y upe py? Pemboare eme ta'vy peje'oi vy ha'e va'e yvy pejopy aguã.

¹⁰ Mba'eta ha'e py pevaẽ vy pejou 'rã joe ojeroviaa rupi rive ikuai va'e, ijyvy ma tuvixa guive. Nhanderujete omboaxa ma pendepo py. Ha'e va'e yvy ma mba'eve oata e'ỹa ha'e py ikuai va'e kuery pe — he'i.

¹¹ Ha'e rami rã Dã regua kuery ma Zorá ha'e Estaol gui oje'oi, seiscentos avakue tembiporu joe opu'ãa pygua revegua meme.

¹² Ha'e kuery oje'oi vy Judá regua Quiriate-Jearim py ranhe ikuai. Ha'e nunga rupi ha'e va'e henda pe “Maané-Dã” he'i okuapy aỹ peve. Quiriate-Jearim rovai katy oĩ.

¹³ Ha'e va'e gui oje'oi ju Efraim regua yvy'ã reia katy. Ha'e vy Mica ro py ju ovaẽ okuapy.

Mica pegua ta'angaa oipe'a vy Laís tetã re ipo'aka okuapyague

¹⁴ Peteĩ nhiruĩ avakue Laís yvy re oikuaa pota aguã oje'oi va'ekue aipoe'i guyvy kuery pe:

— Peikuaa pa ha'e va'e oo py oĩa peteĩ manto sacerdote pegua, ha'e ta'angaa oo pygua, ta'angaa yvyra guigua ha'e amboae ma mba'emo ryku guigua oĩa? Penhembopy'a ke ha'vy mba'emo pejapo aguã re — he'i.

¹⁵ Ha'e ramo ha'e py ovaẽ okuapy kunumi levita regua ro py, Mica ro py ae. Ha'e vy oxarura okuapy ixupe.

¹⁶ Seiscentos avakue Dã regua tembiporu joe opu'ãa pygua oguereko va'e ma okẽ rupi opyta okuapy oikeaty py.

¹⁷ Ha'e rã peteĩ nhiruĩ avakue yvy re oikuaa pota aguã oje'oi va'ekue oike vy ojopy ta'angaa yvyra guigua, manto sacerdote pegua, ta'angaa oo py

ikuai va'ekue ha'e ta'angaa mba'emo ryku gui ojapo pyre guive. Ha'e rã sacerdote ma opyta ho'amy okẽ py, seiscentos avakue tembiporu joe opu'ãa pygua revegua kuery ikuaia py.

¹⁸ Mica ro py ha'e kuery oike vy ta'angaa yvyra guigua oipe'a heravy, manto sacerdote pegua, ta'angaa oo py ikuai va'e ha'e ta'angaa mba'emo ryku guigua. Ha'e ramo sacerdote aipoe'i ha'e kuery pe:

— Mba'e tu pejapo?

¹⁹ Ha'e kuery ombovai:

— Ekyriri ke, emoĩ ndepo ndejuru py, ha'e eju orerupive. Orevy ju 'rã reiko oreru rami ha'e sacerdote-rã. Mba'eta ndevy pe ha'eveve pa peteĩ'i ava ro py sacerdote reikoa, tyrã pa Israel re peteĩ regua ha'e javi pe sacerdote reiko aguã? — he'i rã ²⁰ sacerdote oendu vy ovy'a opy'a py. Ha'e rami vy ha'e ae ju manto sacerdote pegua oipe'a, ta'angaa oo py ikuai va'e ha'e ta'angaa yvyra guigua oipe'a avi vy oguenoẽ heravy ha'e kuery mbyte rupi.

²¹ Ha'e kuery ojevvy aguã katy ju oo ta vy guenonde omoĩ gua'y kue'iry, guymba kuery ha'e omba'e rei-rei ha'e javi. Ha'e rami vy oje'oi.

²² Mica ro gui mombyry'i ma Dã kuery oje'oi jave avakue Mica ro katy'igua kuery nhomboaty vy oupity okuapy.

²³ Ha'e vy hakykue katy gui ojapukai oje'oivy. Ha'e rã ha'e kuery ojere vy aipoe'i Mica pe:

— Mba'e tu oiko upe va'e kuery remboaty aguã?

²⁴ Ombovai:

— Tuuete ra'angaarã ajapo va'ekue peipe'apa ra'e, xevyguua sacerdote guive. Ha'e gui peo ju kuri. Mba'e tu oiko xevy guarã peja va'ekue?

Ha'e gui mba'e re tu xeivy peporandu vy “Mba'e tu oiko?” peje? — he'i.

²⁵ Ha'e ramo Dã kuery aipoe'i ixupe:

— Ndeayvuvu eme orevy, xapy'a rei avakue ipy'a guaxukueve ndere opu'ã rã pekanhymba e'ỹ aguã, ndero pygua kuery reve — he'i okuapy.

²⁶ Ha'e rami vy Dã kuery oje'oive tema. Ha'e rã Mica ma ixugui ha'e kuery ipo'akavea oikuaa vy ojevvy ju ngoo katy.

²⁷ Ha'e kuery ogueraa ta'angaarã Mica ojapo va'ekue ha'e sacerdote oguereko va'ekue. Ha'e gui Laís tetã py ju ovaẽ, peteĩ regua ikuai porã ha'e joe ojeroviaa rupi rive ikuaia py. Ha'e vy ojukapa kyxé py, ha'e oapypa tetã.

²⁸ Nomoingovei avave rei, mba'eta Sidom tetã gui mombyry, avave rei re na'irũi guive. Ha'e va'e tetã ma Bete-Reobe katy'i oĩ yvyugua oĩ va'e py. Ha'e gui ha'e kuery ae ju tetã omoatyrõ ju vy ha'e py ikuai.

²⁹ Tetã omboery guamoĩ Dã Israel ra'y oiko va'ekue rery py. Ha'e rã tetã rery ypyague ma Laís.

³⁰ Dã kuery ojeupe ae ogueraa ta'angaa yvyra guigua. Ha'e gui Dã regua kuery pe ju Gérson ra'y Jônatas, Manassés ramymino va'e oĩ sacerdote, ha'e va'e rire ta'y kuery pe ju, ha'e kuery escravorã ogueraapaa ára peve.

³¹ Ha'e rami py Mica ta'angaa ojapo va'ekue ma ojeupe ae ju ha'e kuery oguereko, Siló py Nhan-deruete pegua oo oĩ teria ja.

19

Levita ha'e ta'yxy jevvy rekokue oĩa

¹ Ha'e va'e jave py huvixave ndoikoi Israel kuery re opena va'erã. Ha'e gui oiko peteĩ levita regua. Ha'e va'e ma Efraim yvy'ã rupi oguata oikovy vy peteĩ gua'yxy jevyrã ogueraa Judá regua Belém tetã pygua.

² Ha'e rã kunha va'e ma hexe nda'ija'evei vy opoi. Ha'e rami vy nguu ro katy ju ojevyy Judá regua Belém py. Ha'e py ju oiko irundy jaxy re.

³ Ha'e gui ime opu'ã vy guembiguai ha'e mokoĩ mburika ogueraa hakykue oo vy. Hexeve ijayvu porã'ixe ogueru ju aguã. Ha'e py ovaẽ ramo kunha va'e omovaẽ nguu ro py. Tuu oexa vyve ovy'a reve oẽ, omovaẽ porã'i.

⁴ Hatyu kunha va'e ru va'e ma mboapy ára re omombyta ojea py. Okaru ha'e oy'u okuapy, ha'e gui omenda va'e kuery oke ha'e py.

⁵ Irundy araa py ovy voi, opu'ã oje'oi aguã. Ha'e ramo kunha va'e ru aipoe'i guajy me pe:

— Penhemombaraete ranhe ke peteĩ mbojape'i re. Ha'e va'e rire ma peo 'rã — he'i ramo

⁶ oguapy mokoĩve, okaru ha'e oy'u nhoguenoiny.

Ha'e gui kunha va'e ru aipoe'i ava pe:

— Ajerure ndevy, kova'e pytũ ju peke apy, pen-depy'a py pevy'a aguã.

⁷ Ha'e rami teĩ ava va'e opu'ã ju oo aguã. Ha'e rã hatyu ma hexeve ijayvu tema vy ha'e va'e pytũ re ju omombyta.

⁸ Peteĩ nhiruĩ araa py ovy voi oo aguã. Ha'e rã kunha va'e ru aipoe'i:

— Penhemombaraete ke, pepytave'i ju ka'aru peve — he'i ramo mokoĩve okaru nhoguenoiny.

⁹ Ha'e ramo ava va'e opu'ã ju oo aguã, ta'yxy jevy ha'e hembiguai kunumi va'e reve. Ha'e rã ixupe aipoe'i hatyu kunha va'e ru:

— Ma'ẽ, ka'aru ma, pytũ ovaẽ ju ta ma. Ajerure ndevy pytũ peaxa ju aguã apy. Ára oaxa ta ramo peaxa pytũ apy, pendepy'a py pevy'a aguã. Ha'e gui ko'ẽ rã mae ma pepu'ã pendero katy peo aguã — he'i.

¹⁰ Ha'e rami teĩ ava va'e ndoaxaxevei pytũ ha'e py. Ha'e rami vy opu'ã vy oo. Ngupive ogueraa va'e ma mokoĩ mburika ikupe árygua va'e ha'e ta'yxy jevy. Ha'e gui Jebus tetã katy'i peve ovaẽ (ha'e va'e ma Jerusalém tetã).

¹¹ Jebus katy'i oje'oi jave ka'aru ete ma ramo kunumi va'e aipoe'i opatõ pe:

— Aỹ ma jaa, nhavaẽ jebuseu kuery retã py, pytũ jaaxa aguã ha'e py.

¹² Ipatõ ombovai:

— Any, nda'evei tetã jaikuaa e'ỹ va'e py nhavaẽ aguã, Israel kuery e'ỹ ikuaia py. Jaave 'rã Gibeá peve.

¹³ Jaave 'rã, nhavaẽ 'rã amboae tekoa py, Gibeá py e'ỹ vy Ramá py jake aguã — he'i guembiguai pe.

¹⁴ Ha'e gui oje'oive. Gibeá tetã katy'i ovaẽ jave kuaray oike, Benjamim regua yvy py.

¹⁵ Ha'e rami vy opia oje'oivy Gibeá katy, pytũ oaxa aguã ha'e py. Ha'e py ovaẽ vy oguapy okuapy tetã mbyte py, mba'eta avave rei nomovaẽai ngoo py pytũ oaxa aguã.

¹⁶ Ha'e gui pytũ ma jave ou peteĩ tuja'i mba'ety rupi omba'epoague gui. Ha'e va'e ma Efraim yvy'ã reia pygua va'eri Gibeá py hekoa va'e. Ha'e

rã ha'e pygua kuery ae ma Benjamim regua meme.

¹⁷ Tuja'i va'e oma'ẽ vy tetã mbyte py oexa oguata va'e. Ha'e vy oporandu ha'e kuery pe:

— Marã katy peo, ha'e magui tu peju?

¹⁸ Ombovai:

— Judá regua Belém gui roguata roje'oivy, mombyry Efraim yvy'ã reia katy roo. Xee ma ha'e pygua ae. Aa karamboae Judá regua Belém py. Ha'e gui aỹ ma aguata avy SENHOR pegua oo oĩa katy. Teĩ avave rei naxemovaẽai ngoo py,

¹⁹ roguereko teĩ ae ma mba'emo pirukue ha'e mba'emo rogue orerymba mburika peguarã. Mbojape ha'e vinho voi roguereko xevy, kunha ha'e kunumi va'e nerembigui reve ou va'ekue pe. Mba'eve rei ndoatai orevy — he'i.

²⁰ Ha'e ramo tuja'i va'e aipoe'i:

— Tove mby'a porã toĩ ndere. Xapy'a rei ndevy mba'emo oata ramo xee ae tajou. Ha'e rami avi nda'evei tetã mbyte py peaxa aguã pytũ — he'i.

²¹ Ha'e rami vy ngoo py ae omovaẽ vy mba'emo rogue ome'ẽ mburika kuery pe. Ha'e kuery py ojoipa ma rire okaru ha'e oy'u okuapy.

²² Ha'e kuery ovy'a okuapy jave ha'e va'e tetã pygua avakue nhe'ẽ vai ra'y kuery oupa vy ombojere okuapy oo. Ombota-mbota okuapy okẽ re. Ha'e vy hoo va'e tuja'i va'e pe ijayvu vy

— Emoẽ apy oka py ava ndero py removaẽ va'ekue rojavyky rei aguã — he'i.

²³ Ha'e rã hoo va'e ma ha'e kuerya py oẽ vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Any xeryvy kuery, pejapo eme ha'e rami ete ha'e've'ỹ va'e. Xee ae ma xero py ava amovaẽ rire pejapo vai eme.

²⁴ Xee aru 'rã oka py xerajy omenda e'ỹ teri va'e, ha'e ava va'e ra'yxy jevy. Ha'e va'e kuery ma pemo'yvyĩ'i 'rã, ha'e kuery re 'rã pejapo pejapoxea rami. Ha'e rã ava va'e re ma pejapo vai eme ha'e rami ete — he'i.

²⁵ Ha'e pygua avakue noendu potaxei ramo levita ra'yxy jevy ojopy vy ogueraa oka py, omboaxa ha'e kuery pe. Ha'e ramo ha'e kuery ju ojopy vy ojavyky reia rupi oguenonheno okuapy pytũ mbukukue re, ko'ẽ peve. Ha'e gui ko'ẽmba ma ramo oejapa rive oje'oivy.

²⁶ Ko'ẽ rai'i ma ramo kunha va'e ou vy ho'a oo ome oĩa rokẽ py. Ha'e py ma iko'ẽmba ete'i oupy.

²⁷ Ko'ẽgue ime opu'ã vy oipe'a okẽ. Ha'e rami vy oove aguã oẽ vy oexa rã kunha gua'yxy jevy okẽ rupi itui ra'e, opyrõ ovyaty áry opo omoĩ reve.

²⁸ Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Epu'ã ke, ha'e gui jaa — he'i teĩ nombovai. Ha'e ramo ava va'e oupi inony mburika'i áry, ojepe'a, oo ju ngoo katy.

²⁹ Ngoo py ovaẽ ma vy gua'yxy omboguejy jevy retekue. Ha'e vy kyxe ogueru vy omboa'ypa, ikãgue reve, doze henda py. Ha'e va'e ma ogueraa uka Israel kuery ikuaiia ha'e javi rupi.

³⁰ Peteĩ-teĩ oexa va'e aipoe'i okuapy joupe-upe:

— Kova'e nunga ojapoa va'e'ỹ teri, neĩ oexaa va'e'ỹ teri, Egito yvy gui Israel kuery oua ára guive aỹ peve. Peikuaa pota ha'e nunga re, penhem-bopy'a ha'e pejogueroayvu — he'i okuapy.

20

Levita ra'yxy jevy ojavyky reia ague re Israel kuery nhombopagaague

¹ Ha'e gui Israel kuery ha'e javi ma Mispa py oje'oi vy nhomboatypa okuapy SENHOR renonde. Peteĩ'i rami ou Dã guive Berseba peve ikuai va'e, Gileade yvy gui guive.

² Ha'e kuery va'e regua yvatekueve ha'e javi ha'e Israel kuery peteĩ-teĩ regua oupa okuapy Nhan-deruete pegua onhemboaty okuapya py. Quatro-centos mil avakue ikuai opu'ã okuapy va'e, kyxe revegua meme.

³ Benjamim kuery voi oendu okuapy Israel kuery Mispa katy oje'oa omombe'ua rã.

Ha'e gui ava pe Israel kuery oporandu okuapy:

— Emombe'upa orevy marã rami vy pa ha'e nunga oikoague.

⁴ Ha'e ramo ava levita kunha omano va'ekue megue ombovai vy aipoe'i:

— Xera'yxy jevy reve rovaẽ Benjamim regua kuery retã Gibeá py, pytũ roaxa aguã.

⁵ Ha'e ramo Gibeá pygua kuery xere opu'ã vy pyávy ombojere oo xee aĩa va'e. Xejukaxe, ha'e gui xera'yxy jevy voi ojavyky rei okuapy. Ha'e ramo omano.

⁶ Ha'e ramo xera'yxy jevy retekue araa. Amboa'ypa vy araa uka Israel kuery yvy ha'e javi rupi, nhande Israel kuery moxĩbaarã ojapo rire.

⁷ Ma'ẽ, peẽ kuery ma Israel kuery regua meme pendekuai. Peikuaa pota porã ke! Pejogueroayvu ha'e penhomongeta ha'e nunga re — he'i.

⁸ Ha'e rami rã heta va'e kuery ha'e javi ma peteĩ'i rami opu'ãmba okuapy vy aipoe'i:

— Nhande kuery va'e regua peteĩve ndojevyi 'rã ngoo katy, peteĩve ndajaai 'rã nhandero katy.

⁹ Ha'e rami vy po rami 'rã jajapo Gibeá pygua kuery re: Jaje'oi 'rã ha'e kuery rovai nhapu'ã aguã xorte jaexaa rami.

¹⁰ Ha'e rami vy Israel kuery regua cem avakue ikuai va'e-va'e gui ma dez kuerei 'rã nhamondouka, mil ikuai va'e-va'e gui cem kuerei 'rã, ha'e dez mil ikuai va'e-va'e gui ma mil kuerei 'rã nhamondouka tembi'u ojou aguã nhande kuery pe. Ha'e rã nhande kuery ma Benjamim regua Gibeá py jaa vy ha'e kuery re jajapo 'rã Israel kuery mbyte ojapo vaiague rami — he'i.

¹¹ Ha'e rami vy Israel regua avakue ha'e javi nhomboaty okuapy ha'e va'e tetã rovai opu'ã vy oo aguã. Peteĩ'i rami onhemoirũmba okuapy.

¹² Ha'e gui Israel kuery omondouka avakue Benjamim regua yvy ha'e javi rupi, aipoe'i aguã:

— Mba'e nunga ha'eve'ỹ va'e tu penembyte ojapoa?

¹³ Aỹ orepo py pemboaxa na Gibeá pygua avakue nhe'ẽ vai ra'y kuery rojukapa aguã, ha'e rami vy Israel kuerya gui roipe'a aguã ha'e rami ete nda'evei va'e — he'i. Ha'e rã Benjamim kuery ma noendu potai guyyvy Israel kuery ayvu.

¹⁴ Ha'e rami 'rãgue py Benjamim kuery ma Gibeá katy'i tetã ikuai va'e gui oupa vy ono'õmba okuapy, oje'oi aguã Israel kuery re opu'ã aguã.

¹⁵ Ha'e va'e ára ma oipapaa Benjamim kuery tetã ikuai va'e gui ou va'ekue. Oikuaa rã vinte e seis mil avakue ikuai kyxe revegua, Gibeá pygua kuery reve'ỹ vy. Ha'e va'e kuery ma oipapaa rã seiscientos avakue ikuai oiporavo pyre meme.

¹⁶ Ha'e va'e kuery ha'e javi regua ma setecentos avakue ikuai oiporavo pyre ijaxu va'e meme. Ha'e va'e kuery ma ita momboa py peteĩ 'ague'i re omombo vy voi ndojavyi 'rã.

¹⁷ Ha'e rã Israel regua avakue ma oipapaa rã quatrocentos mil avakue ikuai kyxre revegua, joe opu'ãa rupi ikuai va'ety meme, Benjamim regua e'ỹ.

¹⁸ Ha'e gui Israel regua kuery opu'ã vy Betel py oo. Ha'e py ma Nhanderujete pe oporandu vy aipoe'i:

— Ore kuery va'e regua mava'e ranhe 'rã tu oo Benjamim kuery rovai opu'ã aguã?

SENHOR ombovai:

— Judá kuery ranhe 'rã oo — he'i.

¹⁹ Ha'e gui ko'ẽ aje'ive reve Israel kuery opu'ã vy oje'oi. Ono'õ okuapy Gibeá rovai opu'ã aguã.

²⁰ Israel regua avakue ae oje'oi Benjamim kuery rovai opu'ã aguã. Gibeá katy'i ikuai joe opu'ã aguã rami.

²¹ Ha'e ramo Gibeá gui Benjamim kuery oẽ oje'oivy vy ha'e va'e ára oitypa Israel regua yvy rupi, vinte e dois mil avakue.

²² Ha'e gui avakue Israel kuery regua peteĩgue ju ipy'a guaxu vy oiko katu okuapy joe opu'ã aguã, jypya ára opu'ãague py ae ju.

²³ Ha'e va'e'ỹ mbove ma Israel kuery oje'oi ranhe vy ojae'o okuapy SENHOR renonde. Ka'aru peve oporandu okuapy SENHOR pe,

— Roje'oi ju 'rã pa oreryvy kuery Benjamim regua rovai ropu'ã aguã? — he'i vy.

SENHOR ombovai:

— Tapeo ha'e kuery re pepu'ã aguã — he'i.

24 Ha'e gui ma ko'ẽ jevy Israel kuery ovaẽ ma okuapy Benjamim kuery rovai opu'ã aguã.

25 Ha'e va'e ára voi Benjamim kuery Gibeá tetã gui oẽ oje'oivy ha'e kuery ovaexĩ aguã. Ha'e vy dezoito mil avakue ju oity yvy rupi, kyxe revegua meme.

26 Ha'e rami rã Israel kuery ha'e javi oje'oi vy Betel py ovaẽ. Ha'e vy ojae'o ete okuapy, ha'e py SENHOR renonde ikuaia py. Ha'e va'e ára okaru e'ỹ re ikuai ka'aru peve. SENHOR renonde ome'ẽ avi okuapy mba'emo oapy reve ha'e peteĩ rami ikuaia reguã.

27 Ha'e rami vy Israel kuery oporandu ju okuapy SENHOR pe. (Mba'eta ha'e va'e jave ma ha'e py ae oĩ Nhanderuete guexeve guarã ojapo va'ekue ryrú.

28 Ha'e va'e oĩa rupi Eleazar ra'y Finéias, Arão ramymino va'e omba'eapo oikovy ha'e jave py.) Ha'e gui aipoe'i okuapy:

— Roo jevy 'rã pa oreryvy kuery Benjamim regua rovai ropu'ã aguã, tyrã pa ndoroovei ma 'rã?

SENHOR ombovai:

— Tapeo, mba'eta ko'ẽ ramo xee amboaxa 'rã pendepo py — he'i.

29 Ha'e ramo Israel kuery ma Gibeá yvýry rupi omoĩ xondaro kuery onhemi aguã.

30 Ha'e gui mboapy araa py ma Benjamim kuery rovai Israel kuery opu'ã aguã oje'oi vy jypy guare rami ae oiko katu okuapy Gibeá rovai opu'ã aguã.

31 Ha'e ramo ha'e kuery ovaexĩ aguã Benjamim kuery oẽ jogueruvy vy tetã gui mombyry ojereru uka vy omboypy ju ojuka aguã ha'e kuery regua. Jypy guare rami ojuka trinta avakue Israel regua tape rupi. Ha'e va'e regua peteĩ ma Betel katy oo, ha'e rã amboae ma Gibeá nhuũndy katy oo va'e.

³² Ha'e rami vy Benjamim kuery aipoe'i:

— Kue'i guare rami ae ju ho'apa ta ma nhanerenonde — he'i okuapy.

Ha'e rã Israel kuery ma aipoe'i:

— Nhanhamba, ha'e kuery nhanderakykue tape rupi oopa aguã tetã gui mombyry peve — he'i.

³³ Ha'e rami vy Israel regua avakue ikuaiague gui opu'ãmba jogueruvy, joe opu'ã aguã rami ikuai Baal-Tamar py. Israel regua onhemia py ikuai va'ekue voi oẽmba jogueruvy Geba katy'i ikuaiague gui.

³⁴ Ha'e rami vy dez mil avakue Israel kuery regua oiporavo pyre ou okuapy Gibeá re opu'ã aguã. Opu'ãa ma nda'evei ete va'e, ha'e rã amboae kuery ma noexa'ãi okuapy okanhymba taa.

³⁵ Ha'e ramo Israel kuery renonde SENHOR omoĩ vai Benjamim kuery. Ha'e ramo ha'e va'e ára Israel kuery ojuka Benjamim regua vinte e cinco mil e cem avakue, kyxe revegua meme.

³⁶ Ha'e ramo mae Benjamim kuery oexa ombojex-avai maa. Mba'eta avakue Israel regua ojepe'apa ranhe Benjamim regua kuery renonde gui, Gibeá rovai opu'ã va'erã kuery onhomi va'ekue re ojerovia vy.

³⁷ Ha'e gui onhemi okuapy va'ekue oẽmba pojava vy oikepa Gibeá tetã py. Ha'e vy oitypa ha'e javi kyxe py ojuka vy.

³⁸ Avakue Israel regua ma jogueroayvu ae ma onhemi va'e kuery reve, tetã gui peteĩ arai tuvixa va'e rami hataxĩ omopu'ã aguã re.

³⁹ Ha'e nunga Israel regua kuery oexa vy ojevy ju opu'ã aguã katy. Ha'e kuery re ae Benjamim regua

kuery omboypy ojapo vai aguã, trinta avakue Israel regua ojuka vy

— Kuee nhapu'ãague rami ae ri ha'e kuery ho'apa ma 'rã nhanerenonde — he'i okuapy teĩ.

⁴⁰ Ha'e rami teĩ tetã gui hataxĩ opu'ã ma ovy arai rami, oo yta hi'aĩ va'e rami ae. Ha'e ramo Benjamim regua kuery guakykue katy oma'ẽ vy oexa rã tetã ha'e javi rupi tata rendy vuku ojeupi ma ovy ra'e yvate.

⁴¹ Israel regua avakue ojerepa rã Benjamim regua kuery oexa vy onhemondyipa okuapy, imombaará ou ta maa oexa vy.

⁴² Ha'e rami vy Israel regua avakue renonde gui ojevypa, tekoa e'ỹa katy tape oo va'e rupi onhambaxe va'eri opu'ã va'e kuery omoĩ vai. Ha'e rã tetã gui ou va'e kuery ju ojukapa ha'e kuery mbyte.

⁴³ Ha'e rami vy ojokopa rei Benjamim regua kuery. Hakykue monha vy mamó rã opytu'ua py oupity, Gibeá katy'i, kuaray oua katy.

⁴⁴ Ha'e rami py Benjamim regua ho'a dezoito mil avakue, ipy'a guaxuve va'e meme.

⁴⁵ Ha'e gui ojevypa vy tekoa e'ỹa katy ju onhamba, Rimom py itaova oĩ va'e katy. Tape rupi hembyrekue onha va'e regua ma cinco mil avakue ju ojukave. Ha'e gui hupive rei omonhave Gidom peve. Ha'e py ju ojukave dois mil avakue ha'e kuery regua.

⁴⁶ Ha'e va'e ára Benjamim regua omano va'e ha'e javi vy ma vinte e cinco mil avakue kyxé revegua, ipy'a guaxuve va'e meme.

⁴⁷ Ha'e rami teĩ seiscentos avakue ojere vy ojava tekoa e'ỹa katy, Rimom py itaova oĩ va'e py. Ha'e py ma irundy jaxy re ikuai.

⁴⁸ Ha'e gui ma Israel regua avakue ojevvy ju Benjamim kuery rekoa katy. Ha'e vy ojukapa kyxe py tetã py hembyre va'ekue ha'e javi, avakue ha'e mymba kuery, ojou va'e rei. Tetã ojou va'e rei oapypa tata py.

21

Benjamim regua avakue ra'yxyrã ojouague

¹ Ha'e gui Israel regua avakue Mispa py teri ikuaia py oura okuapy reve

— Nhande kuery regua peteĩve nomomendai 'rã guajy Benjamim regua ra'yxyrã — he'i ma voi va'ekue.

² Ha'e rami teĩ Betel py ha'e kuery oo vy ka'aru peve ikuai Nhanderuete renonde ha'e py. Ojapukai ha'e ojae'o okuapy hexay ete reve.

³ Ha'e vy aipoe'i:

— Ah! SENHOR Israel kuery ruete, mba'e re tu ha'e rami ete oiko Israel re, mba'eta aỹ oata ma peteĩ regua — he'i okuapy.*

⁴ Ha'e gui ko'ẽ jevvy, ko'ẽmba ramove ha'e kuery opu'ã vy peteĩ altar ojapo ha'e py. Hi'áry ome'ẽ okuapy mba'emo oapy reve, peteĩ rami ikuaia regua guive ome'ẽ.

⁵ Ha'e gui Israel kuery joupe-upe oporandu vy

— Mava'e tu Israel regua ndooi va'ekue SENHOR pegua nhemboaty oikoa py? — he'i.

Mba'eta Mispa py SENHOR renonde oura ae ma voi onhemboaty aguã ndoui va'e ojukaa aguã re.

* **21:3** “Peteĩ regua oata” he'i okuapy, mba'eta Benjamim regua avakue ojukapa rai'i ma rire (versículo 6).

⁶ Israel kuery omboaxy okuapy guyvy Benjamim regua kuery,

— Kova'e ára opa rai'i ete peteĩ regua Israel gui.

⁷ Ha'e gui marã rami vy nda'u jajou 'rã hembyrekue ra'yxyrã? Mba'eta SENHOR pe jaura ae ma nhanderajy kuery nhamomenda e'ỹ aguã ha'e kuery ra'yxyrã — he'i okuapy.

⁸ Ha'e rami vy aipoe'i:

— Oiko pa Israel regua SENHOR pegua nhemboaty Mispa py oiko va'e py ndooi va'ekue? — he'i. Ha'e rami vy oikuaa pota rã Jabes-Gileade pygua kuery peteĩve ndooi ra'e ono'õ okuapy vy nhemboaty ojapoa py.

⁹ Heta va'e kuery oipapaa rã oikuaa Jabes-Gileade pygua kuery peteĩve noĩ ha'e py.

¹⁰ Ha'e nunga rupi ha'e katy ijaty okuapy va'e omondouka doze mil avakue ipy'a guaxukueve. Ijayvu imondovy vy aipoe'i ha'e kuery pe:

— Tapeo pejukapa Jabes-Gileade pygua kuery kyxe py, kunhague ha'e kyrĩgue guive.

¹¹ Po rami 'rã pejapo: Avakue ha'e kunhague avakue reve onheno ma va'ekue ha'e javi 'rã pejuka — he'i.

¹² Ha'e rami rã Jabes-Gileade py oo vy quatrocentos kunhataĩgue ojou avakue reve onheno e'ỹ teri va'e. Ha'e va'e kuery Siló py oguerupa heta va'e kuery ikuaiia py, Canaã yvy re.

¹³ Ha'e gui ono'õ okuapy va'e ha'e javi omondouka Benjamim kuery pe imombe'uarã, Rimom itao-vape guy py onhemi va'ekue pe. Ha'e rami vy ijayvu jomeme ikuai porã ju aguã re.

¹⁴ Ha'e ramo Benjamim regua kuery ojevypa. Ha'e rã ha'e kuery ra'yxyrã ome'ëa Jabes-Gileade py

kunhataĩgue ndojukai va'ekue. Ha'e rami teĩ oata teri ha'e kuery ra'yxyrã.

¹⁵ Ha'e rami py ha'e kuery omboaxy Benjamim kuery, Israel regua oata aguã rami SENHOR ojapo rire.

¹⁶ Ha'e gui nhomongeta va'ety kuery aipoe'i ijaty okuapy va'e pe:

— Marã rami vy nda'u jajouve ju 'rã hembyrekue ra'yxyrã, Benjamim regua kunhague opa rire?

¹⁷ Mba'eta nda'evei Benjamim regua rembyrekue ndata'yi aguã, mba'eta nda'evei peteĩ regua ha'e javi oata aguã.

¹⁸ Ha'e rami avi nhande ma nda'evei ha'e kuery ra'yxyrã nhamomenda aguã nhanderajy kuery, mba'eta nhande Israel kuery jaura vy “Ayvu vaipy toiko Benjamim regua ra'yxyrã guajy omomenda va'e”, ja'e rire — he'i.

¹⁹ Ha'e ramo ombovai:

— Ma'etỹa nhavõ ma oiko 'rã SENHOR pegua nhemboaty Siló py. Ha'e nunga oiko 'rã Betel tetã katy'i kuaray ijapu'a'ia katy, tape Betel gui Siquém katy yvy'ã rupi oo va'e rupi kuaray oua katy, ha'e Lebona regua kuaray ipuku-a katy — he'i.

²⁰ Ha'e rami vy Benjamim kuery pe ju ijayvu vy aipoe'i:

— Tapeo, penhemi uvaty ikuai va'e rupi.

²¹ Ha'e py ma pema'ẽ mbegue peiny, mba'eta Siló pygua rajy kuery oẽ 'rã jogueruvy ogueryĩ reve ojeroky vy. Ha'e ramo ma peẽ 'rã uvaty py penhemia gui, ha'e ha'e kuery regua peteĩ-teĩ pejopy 'rã pendera'yxyrã. Ha'e vy tapeo ju Benjamim yvy re.

²² Ha'e gui tuu ha'e ikyvy kuery ou 'rã nhandea py ndojou porãia rupi ijayvu aguã. Ha'e ramo ha'e kuery pe aipo ja'e 'rã: “Orerayvua rupi ke pemboaxy avi Benjamim regua avakue, mba'eta Jabes-Gileade tetã re ropu'ã jave ta'yxyrã ndorojoupai rire. Ha'e rami avi penderajy kuery napeme'ëi va'ekue ha'e kuery pe. Ha'e rami e'ÿ va'e rire pepaga aguã rami peiko 'rãgue”, ja'e 'rã — he'i.†

²³ Ha'e rami ae Benjamim kuery ikuai. Ha'e rami vy gua'yxyrã peteĩ-teĩ ogueraa oguyryĩ reve ojeroky okuapy va'e kuery gui, mbovy pa ikuaia rami vy ogueraa. Ha'e gui oje'oi vy oyvy py ju ojevypa. Ojapo ju guetã, ha'e vy ikuai ha'e py.

²⁴ Ha'e gui mae ma Israel kuery voi ojevvy ju ha'e gui. Peteĩ-teĩ guetarã kuerya py ae oo, gua'y kuerya py ha'e oyvy py ae.

²⁵ Ha'e va'e jave ma ndoikoi huvixave Israel kuery re opena va'erã. Ha'e ramo peteĩ-teĩ ikuai 'rã ha'e kuery ae oipotaa rami rive.

† **21:22** Ha'e kuery ha'e javi oura va'ekue Benjamim regua avakue ra'yxyrã guajy kuery ome'ë e'ÿ aguã (versículo 1). Ha'e gui apy ojerure guajy kuery pe Benjamim regua avakue ra'yxyrã ojereraa uka aguã, ouraague ombovaipa e'ÿ aguã.

Nhanderuete ayvu iky'a e'ỹ va'e New Testament in Guaraní, Mbyá

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbyá Guaraní (Guaraní, Mbyá)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 853110565X

The New Testament

in Guaraní, Mbyá

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3309fa3b-7590-5ae9-b829-5df4ddfbf957